

Overgangen fra IAS 27 til IFRS 10

IMPLEMENTERINGSEFFEKTEN AF IFRS 10 MED FOKUS PÅ DE TI
STØRSTE DANSKE KONCERNER

PETER PEDERSEN
SPECIALE

Navn: Peter Pedersen – 20154754

Vejleder: Gitte Søgaard

Aalborg Universitet: Cand.merc.aud – Specialeafhandling

Antal anslag m. mellemrum: 147.961

Abstract

This thesis' intention is to examine the effect of the implementation of IFRS 10 (2012). To do this, the thesis will analyze the two international accounting standards, IAS 27 (2008) and IFRS 10 (2012). This is done to treat the differences between the two accounting standards, and to assess the expected effect of IFRS 10 (2012). Hereafter the thesis will analyze the effect of the implementation of IFRS 10 (2012) on the ten largest Danish public groups. That effect will be evaluated and compared to the expected effect of IFRS 10 (2012).

After analyzing IAS 27 (2008) and IFRS 10 (2012) the thesis can conclude that there are several important differences between IAS 27 (2008) and IFRS 10 (2012). The thesis also concludes that it is impossible to conclude whether IFRS 10 (2012) should lead to an increase in the amounts of consolidations or a decrease in the amounts of consolidation. The thesis assesses that IFRS 10 (2012) should for some companies lead to a rearranging of the balance sheet.

The thesis concludes that the effect of implementing IFRS 10 (2012) measured on the ten largest Danish public groups is insignificant, and nearly nonexistent. Only two of the ten Danish public groups examined, reported a difference in the annual group report, the remaining eight reported that they had assessed that IFRS 10 (2012) would not change their consolidation or group structure.

The thesis evaluates the realized effect from the implementation of IFRS 10 (2012) in the ten largest Danish groups and concludes that there are several aspects as to why the IFRS 10 (2012) has had such an insignificant effect on the examined groups. Where the existing culture in Denmark regarding control definitions is estimated to have had a significant effect on this.

Indhold

1. Indledning.....	1
1.1 Problemfelt.....	2
1.2 Problemformulering.....	2
1.3 Problemafgræsning.....	3
2. Metode.....	4
2.1 Juridisk metode.....	4
2.2 Retskilder.....	5
2.2.1 IAS 27.....	5
2.2.2 SIC-12.....	5
2.2.3 IFRS 10.....	6
2.3 Retskildemæssige betragtning.....	7
2.4 Empiri.....	8
2.5 Tidligere forskning.....	9
2.6 Specialets opbygning.....	10
2.7 Begreber.....	11
2.7.1 Koncern.....	11
2.7.2 Horisontale og vertikale koncerner.....	12
3. Analyse del 1.....	14
3.1 IAS 27.....	14
3.1.1 Kontrol ved IAS 27 (2008).....	15
3.1.2 SIC-12.....	20
3.1.3 Kritik af IAS 27 (2008).....	23
3.1.4 Opsummering.....	27
3.2 IFRS 10.....	28
3.2.1 Exposure Draft 10 og Diskussionspapiret (2008).....	28
3.2.2 Kontrol før Exposure Draft 10.....	29
3.2.3 Kontrol ved Exposure Draft 10.....	32
3.2.4 Kontrol ved IFRS 10 (2012).....	34
3.2.5 Opsummering.....	47
4. Analyse del 2.....	49
4.1 Effekt af IFRS 10 (2012) i praksis.....	49

4.1.1	A.P. Møller-Mærsk	50
4.1.2	Danske Bank	52
4.1.3	Novo Nordisk	53
4.1.4	HC Ørsted (tidligere DONG)	53
4.1.5	Carlsberg	54
4.1.6	Vestas Wind Systems	55
4.1.7	DSV	56
4.1.8	Coloplast	57
4.1.9	Jyske Bank	57
4.1.10	Novozymes	58
4.1.11	Sammenfatning af analysen af de ti største danske koncerner	59
4.2	Implementering af IFRS 10 (2012) i et kulturelt perspektiv	61
5.	Perspektivering	64
5.1	Forventet effekt af IFRS 10 (2012)	64
5.1.1	Relevante aktiviteter	64
5.1.2	Afkast	64
5.1.3	Link mellem magt og afkast	65
5.1.4	Principal agent	65
5.1.5	Opsamling af forventet effekt af IFRS 10 (2012)	66
5.2	Fremtiden for IFRS 10 (2012)	66
5.2.1	Burde IFRS 10 (2012) have haft en større effekt?	66
5.2.2	IFRS 10 (2012) og koncernbegrebet i fremtiden	68
6.	Sammenfatning	70
7.0	Litteraturliste	73
8.0	Bilag	76
8.1	Bilag 1; Møller Mærsk Årsrapport 2013 Note 31:	76
8.2	Bilag 2; Carlsberg Annual Report 2014, Section 9.2	78

Anvendte Forkortelser

IAS = International Accounting Standard

IFRS = International Financial Reporting Standard

IASB = International Accounting Standard Board

ÅRL = Årsregnskabsloven

SL = Selskabsloven

ESMA = European Securities and Market Association

EECS = European Enforcers Coordination Services

SIC = Standard Interpretations Committee

IFRIC = International Financial Reporting Interpretations Committee

Figur og tabelliste

Figur 1: Retskildemæssigt Hieraki	7
Figur 2: Specialets opbygning	10
Figur 3: Kontrolligningen i IAS 27	16
Figur 4: Kontrolmodellen i IAS 27 (2008), IASB Update, October 2015, og SIC 12	22
Figur 5: Eksempel på "common control model"	30
Figur 6: Principal-/agentforhold.....	34
Figur 7: IFRS 10 (2012) Kontrolligning.....	36

1. Indledning

Koncernregnskaber får en stadig større rolle for mange virksomheder, og i dag er det mere end blot et regnskab for mange store virksomheder. Flere virksomheder er begyndt at anvende årsrapporter, og i særdeleshed koncernregnskabet, som et reklamemateriale, hvor der blandt andet bliver givet en årlig pris til den bedste årsrapport af FSR, Årsrapport Prisen. Koncernregnskabet er derfor også for mange virksomheder ansigtet ud af til. Det er i høj grad regnskabet som er bestemmende for kreditvurderinger, betalingsaftaler, bankaftaler m.m. Koncernregnskabet spiller en central rolle i mange af virksomhedens forhold til både kreditorer og debitorer. Det er derfor vigtigt at forstå hvornår der er tale om en koncern, og hvilke dattervirksomheder der konsolideres i koncernregnskabet. Det er den bestemmende indflydelse/kontrol som bestemmer om der skal konsolideres, og derved også om der eksisterer en koncern eller ej.

Hvornår der eksisterer et koncernforhold er i årsregnskabsloven blevet styret af den internationale regnskabsstandard IAS 27 (2008). Dette betyder at der i dansk sammenhæng under IAS 27 (2008) har været én definition af bestemmende indflydelse.

Indtil 1. januar 2013 har IAS 27 (2008) været den gældende internationale regnskabsstandard indenfor koncerner og konsolideringer i EU, IASB offentliggør i 2011 IFRS 10 (2012), som skal erstatte IAS 27 (2008) samt SIC-12 (2008) på konsolideringsområdet. IFRS 10 (2012) opsætter en anderledes definition af bestemmende indflydelse/kontrol. Dette medførte flere reaktioner fra praktikere i Danmark, der var dog en almen holdning om at IFRS 10 (2012) ikke ville medføre ændringer i koncernstrukturerne¹. Det er nu flere år siden at IFRS 10 (2012) er blevet implementeret, og den realiserede effekt på danske koncerner er endnu ikke blevet undersøgt.

Formålet med dette speciale er derfor at undersøge hvilken effekt implementeringen af IFRS 10 (2012) har haft. For at muliggøre dette vil specialet analysere de to internationale regnskabsstandarder IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012), med henblik på at behandle forskellene og vurdere den forventede effekt IFRS 10 (2012) burde have haft. Dernæst vil specialet inddrage koncernregnskaber fra de ti største danske koncerner i Danmark for at analysere og vurdere effekten af implementeringen af IFRS 10 (2012) i dansk sammenhæng.

¹ Sjøgaard, 2015, *Koncernbegreber i Regnskabs- og selskabsretten*. s. 158

1.1 Problemfelt

Da IFRS 10 (2012) blev udarbejdet og endeligt bekræftet lød det fra mange revisorer at effekten af denne vil være minimal². I IFRS 10 (2012) blev der lagt mere op til en subjektiv vurdering fra revisors side af. Det betyder at revisorerne til en vis grad selv er medbestemmende omkring effekten af IFRS 10 (2012). Men hvorfor er det vigtigt om en enhed er en dattervirksomhed eller en associeret virksomhed? Det er vigtigt for koncernregnskabet om hvorvidt en enhed er en datter virksomhed eller en associeret virksomhed, da graden af konsolidering bliver forandret. En dattervirksomhed må konsolideres fuldt ud, alle regnskabsposter må sammenlægges med modervirksomhedens regnskabsposter³. Ved associerede virksomheder må der ikke konsolideres men blot anvendes equity metoden jf. IAS 28 og IFRS 11. Equity metodens hensigt, simpelt beskrevet, er at præsentere koncernvirksomhedens ejerandel af den associerede virksomheds egenkapital og resultat i koncernregnskabet under hhv. balancen og resultatopgørelsen⁴. Det er derfor vigtigt for koncernregnskabs aflæggende virksomheder at kunne skelne mellem dattervirksomheder og associerede virksomheder⁵, da det kan have en stor indvirkning på koncernregnskabet. En linje for linje konsolidering som foretages når det er en dattervirksomhed, må alt andet lige påvirke koncernregnskabet mere.

Specialet vil derfor undersøge overgangen fra IAS 27 (2008) til IFRS 10 (2012), og effekten her af. Det er derfor vigtigt først at analysere IAS 27 (2008) og dernæst IFRS 10 (2012) for at klarlægge overgangen og forklare effekterne heraf. Derefter vil de ti største danske koncerners koncernregnskab inddrages, og effekten af implementering af IFRS 10 (2012) vil blive analyseret. Dette gøres for at vurdere hvilken effekt af IFRS 10 (2012) har haft. Afslutningsvist vil der blive vurderet og diskuteret på effekten af IFRS 10 (2012).

1.2 Problemformulering

Overgangen fra IAS 27 (2008) til IFRS 10 (2012) og implementeringseffekten af IFRS 10 med fokus på de ti største danske koncerner

² Sjøgaard, 2015, s. 158

³ Dog med eliminering af interne avancer m.m.

⁴ Peder Fredslund Møller, Introduktion til Koncernregnskaber, 2017, s. 157

⁵ Heriblandt selvfølgelig også Joint ventures

1.3 Problemafgræsning

Specialet vil have fokus på overgangen fra IAS 27 (2008) til IFRS 10 (2012), og hvilken effekt det har medført. Mit speciale-emne kommer fra min interesse i fortolkning og forståelse af love samt deres anvendelse. Dette bliver især relevant ved overgangen til IFRS 10 (2012), da der her lægges op til en mere subjektiv vurdering fra revisors side af. Fortolkningen af IFRS 10 (2012) er nu blevet vigtigere end den var tidligere ved IAS 27 (2008).

Specialet vil derfor fokusere på hvordan IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012) kan fortolkes, samt hvordan dette er kommet til udtryk i praksis og hvilken effekt dette har haft. Den regnskabstekniske del omkring hvordan konsolideringen foretages vil ikke blive behandlet i dette speciale.

Specialet vil igennem IFRS 10 (2012) behandle principal agent problemstillinger, men dette gøres kun i forhold til om der skal konsolideres jf. IFRS 10 (2012) eller ej.

IAS 27 (2008) vil blive analyseret for at muliggøre en bedre forståelse for de problematikker og de bevæggrunde, der har været for udskiftningen af IAS 27 (2008). Der vil derudover også blive analyseret på IFRS 10 (2012). Dette gøres igen for at skabe en bedre forståelse for problemfeltet, og belyse de ændringer der er sket fra IAS 27 (2008) til IFRS 10 (2012).

Specialet har sit udgangspunkt i IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012) som tidligere nævnt omhandler konsolidering og hvornår der skal konsolideres. Konsolidering er et bredt område, og her kunne skrives uttallige afhandlinger om dette. Specialets fokus vil udelukkende være på den teoretiske del af IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012), og derfor er der afgrænset fra at undersøge regnskabsmæssige problemstillinger vedrørende IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012). Der afgrænses yderligere for de skattemæssige aspekter der kan blive relevante i forhold til IFRS 10 (2012) og IAS 27 (2008). Specialet vil heller ikke behandle generelle principal/agent problemstillinger, som f.eks. er udbredte indenfor incitamentsafløbning.

Jf. begrebsafsnittet har specialet yderligere afgrænset sig fra at undersøge horisontale koncerner, dog vil de blive nævnt. Dette gøres igen for at begrænse emnet. Specialet undersøger ligeledes ikke nationale lovgivninger indenfor EU, med en kort undtagelse af ÅRL, som vil blive inddraget under analysen af effekten af IFRS 10 (2012).

Specialet har også afgrænset sig fra at beskæftige sig med Staff draft; IFRS X Consolidated Financial Statements⁶ fra september 2010, dette skyldes at den næsten er identisk med IFRS 10, med undtagelse af nogle uvæsentlige sproglige rettelser samt en ikrafttrædelsesdato.

2. Metode

I følgende afsnit vil specialets metode, samt retskilder, blive gennemgået. Dette gøres for at give læseren en forståelse for hvordan specialet har behandlet problemstillingen, samt hvilke retskilder det omhandler. Yderligere vil der også blive præsenteret en model over specialets opbygning. Specialets empiri vil blive introduceret, samt et kort overblik over tidligere forskning på området.

2.1 Juridisk metode

Specialet beskæftiger sig med den juridiske fortolkning og brug af IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012). Dermed er specialet et retsdogmatisk speciale, der beskriver og analyserer gældende EU-ret. Der vil først foretages en beskrivelse af IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012) og den retskildemæssige betragtning af disse. IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012) er forordninger vedtaget af EU⁷. IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012) er dermed også en del af den sekundære EU-ret. Sekundær EU-ret adskiller sig fra den primære EU-ret ved at den beskæftiger sig med forordninger og direktiver, og ikke traktaterne. De juridiske problemstillinger bliver her fortolkningen af henholdsvis IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012), samt den kritik der kan rettes mod disse.

De to regnskabsstandarder IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012) er anvendt som de primære retskilder for fortolkningen af IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012). Yderligere er der anvendt retskilder i form af SIC-12 (2008), som er et tilhørende fortolkningsbidrag til bl.a. IAS 27 (2008). Yderligere er der også anvendt retskilder i form af de "exposure drafts" som blev udarbejdet med henblik på udarbejdelsen af IFRS 10 (2012).

Specialet udtaler sig derfor også kun "*de lege lata*", hvordan gældende lov er, og ikke "*de lege ferenda*", om hvordan loven bør være. Retsopfattelsen i specialet vil som udgangspunkt være retspositivistisk, dog med stor indflydelse fra hermeneutikken. Dette bliver tydeligt ved at der i dag er

⁶ IASB, Staff draft: IFRS X Consolidated financial statements, September 2010.

⁷ Erhvervsstyrelsen, 2020

hjemmel i IAS'er og IFRS'er gennem forordning nr. 1606/2002 af 19. juli 2002. Denne hjemmel er skabt gennem en vis hermeneutisk indflydelse fra eksperter på området.

2.2 Retskilder

Specialets primære retskilder er IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012). De vil kort blive beskrevet nedenstående.

2.2.1 IAS 27

IAS 27 (2008) er blevet udbygget og ændret af flere omgange. Den oprindelige IAS 27 kom i 1989 af "International Accounting Standards Committee". I 2001 tager International Accounting Standards Board (IASB) den i brug. I 2003 reviderede IASB standarden og gav den navnet Consolidated and Separate Financial Statements. I 2008 blev IAS 27 (2008) endnu engang revideret, for nu også at adressere revisionen af ikke kontrollerede interesser og tab af kontrol af en datterenhed. I 2011 udsender IASB en ny og revideret IAS 27 (2011), denne gang hedder den bare Separate Financial Statements, og af navnet ses der at IAS 27 nu ikke vedrører konsolideringerne længere, men nu kun de separate regnskaber. Den version af IAS 27 standarden der anvendes i nærværende speciale, er IAS 27 (2008) versionen. Dette skyldes at det er denne standard der definerer det gældende koncernbegreb i EU indtil IFRS 10 (2012) introduceres. EU vedtager IAS 27 samt en række andre internationale standarder i 2002⁸.

Det vil som udgangspunkt være den engelske version af IAS 27 (2008) der bliver analyseret, dog med inddragelse af den danske version, og den oversættelse der valgt af den. Specialet vælger at have både den engelske og danske version, da originaludgaven på engelsk bedst beskriver IASB's intentioner. Dog er den implementeret i Danmark på dansk, og den danske version må ses som den gældende i Danmark.

2.2.2 SIC-12

SIC-12 (2008) er udarbejdet som et fortolkningsbidrag til blandt andet IAS 27 (2008). SIC-12 (2008) har fokus på konsolideringen af Special Purpose Entities. SIC-12 (2008) blev første gang offentliggjort i december 1998, siden hen er den blevet rettet ved indførslen af nye regnskabsstandarder, senest i 2008. SIC-12 (2008) blev trukket tilbage 1. januar 2013, samtidig med indførslen af IFRS 10 (2012).

⁸ Forordning nr. 1606/2002.

SIC-12 (2008) forsøger at løse IAS 27's (2008) manglende vejledning vedrørende konsolidering af Special Purpose Entities.

SIC-12 er udarbejdet som et fortolkningsbidrag til IAS 27, er den også retskildemæssigt at betragte på samme niveau som IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012), den er dermed også en del af den sekundære EU-ret. Det vil være den engelske version af SIC-12 (2008) der bliver anvendt i specialet. Specialet har ikke fundet væsentlige forskelle mellem den originale engelske version og den danske oversættelse, derfor bliver den danske version ikke inddraget.

2.2.3 IFRS 10

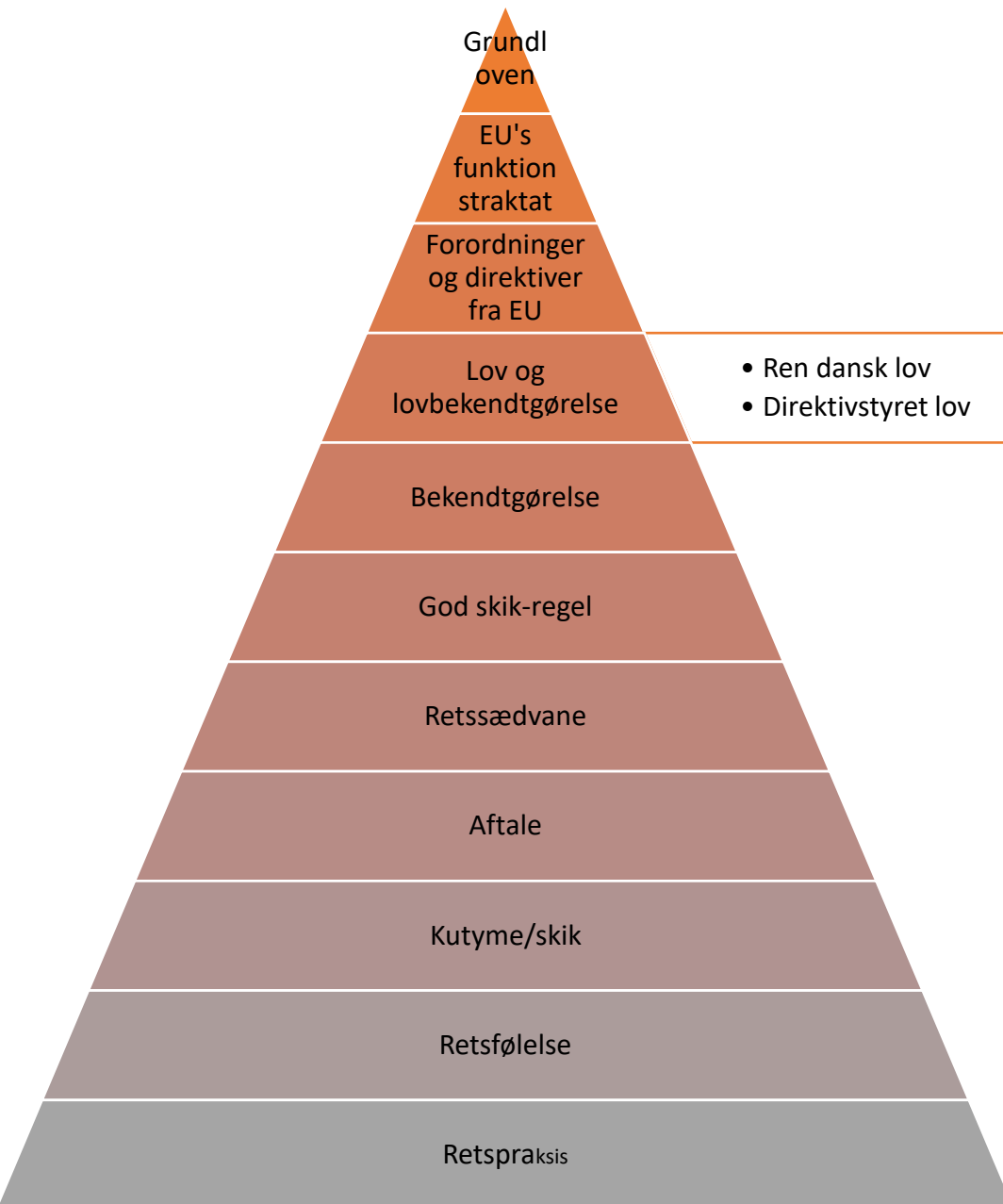
Arbejdet med IFRS 10 startede allerede tilbage i juni 2003⁹, da IASB tilføjer konsolideringsprojektet til deres agenda. Ultimo 2008 offentliggør IASB følgende exposure draft; ”Basis for Conclusions on ED 10 Consolidated Financial Statements”. Exposure draftet skal ikke ses som en del af IFRS 10 draftet, men som et forarbejde til denne. I september 2010 udkommer IFRS X Draft¹⁰. I IFRS X draftet fastholdes en revidering af IAS 27 (2008) og en tilbagetrækning af SIC-12, dette var også tilfældet i Exposure draftet fra 2008. I IFRS X Draftet undlades at påtale en ikrafttrædelsesdag. 12. maj 2011 bliver den endelige IFRS 10 offentliggjort, samtidig med at IAS 27 (2008), som tidligere nævnt, ændres til ikke længere at omfatte konsolideringer. SIC-12 bliver samtidigt trukket tilbage. Ikrafttrædelsesdatoen for IFRS 10 bliver sat til regnskabsperioder der begynder den 1. januar 2013 eller senere, dog med mulighed for udskydelse til 1. januar 2014. EU vedtager standarden i 2012, og det er også EU standarden der bliver anvendt i specialet.

Som det var tilfældet ved IAS 27 (2008), vil udgangspunktet for IFRS 10 (2012) også være den engelske version, dog med inddragelse af den danske oversættelse. Dette skyldes ligeledes at den engelske version må antages at komme tættest på IASB's intentioner for IFRS 10 (2012), men den er implementeret på dansk i Danmark og dermed må den danske oversættelse være gældende i dansk ret.

⁹ Exposure draft 10, Consolidated Financial Statements, 2008, afsnit BC2

¹⁰ Staff *draft* IFRS X Consolidated Financial Statements

2.3 Retskildemæssige betragtning

Figur 1: Retskildemæssigt Hierarki

Kilde: Selvfremstillet med udgangspunkt i bogen *Juridisk Metode* af E. Werlauff L.L. Hansen, 2016.¹¹

Jf. ovenstående figur kan det ses at specialet operer på det 3. niveau fra toppen og ned. Dette vil være forventeligt når der beskæftiges med sekundær EU-ret i form af forordningsstyrede regnskabsstandarder.

¹¹ Werlauff & Hansen, *Den juridiske metode*, 2016 1. udgave.

IAS'er og IFRS'er er standarder, og som udgangspunkt er det jo ikke lovtekster. Standarderne kunne i starten ses som "soft law", og ikke gældende ret, f.eks. som vi har god-skik vejledninger.¹² Men er senere blev inkorporeret i EU-lov, gennem forordning nr. 1606/2002¹³. Disse standarder har derved bevæget sig fra at være "soft law" til at være "hard law"¹⁴. Derfor er IAS'er og IFRS'er i dag gældende EU-ret, som alle børsnoterede selskaber¹⁵ skal følge. De bliver i dag stadig omtalt som standarder, men disse må ses at være rangeret højere end andre "standarder" som f.eks. God it-skik¹⁶.

2.4 Empiri

Der er indsamlet koncernårsrapporter for følgende danske børsnoterede selskaber:

1. Møller-Mærsk
2. Danske Bank
3. Novo Nordisk
4. HC Ørsted (tidligere DONG)
5. Carlsberg
6. Vestas Wind Systems
7. DSV
8. Coloplast
9. Jyske Bank
10. Novozymes

Disse ti koncerner er valgt ud fra Forbes liste¹⁷, og repræsenterer ifølge Forbes' samlede vurdering de ti største danske børsnoterede koncerner. Koncernrapporterne der vil blive anvendt, er fra 2013-2014 årene, da det er her at IFRS 10 (2012) er blevet indført. Der ikke er mulighed for at efterprøve koncernrapporterne. Koncernrapporterne vil blive udsat for kildekritik, og vil blive analyseret i specialet.

Alle specialets data og materialer er hentet inden 1. april 2020, og data og materialer der først er udkommet eller blevet tilgængelige efter 1. april 2020 medtages ikke.

¹² Werlauff & Hansen, 2016, s.23

¹³ European Union, 2002

¹⁴ Werlauff & Hansen, 2016. s. 23.

¹⁵ Public companies.

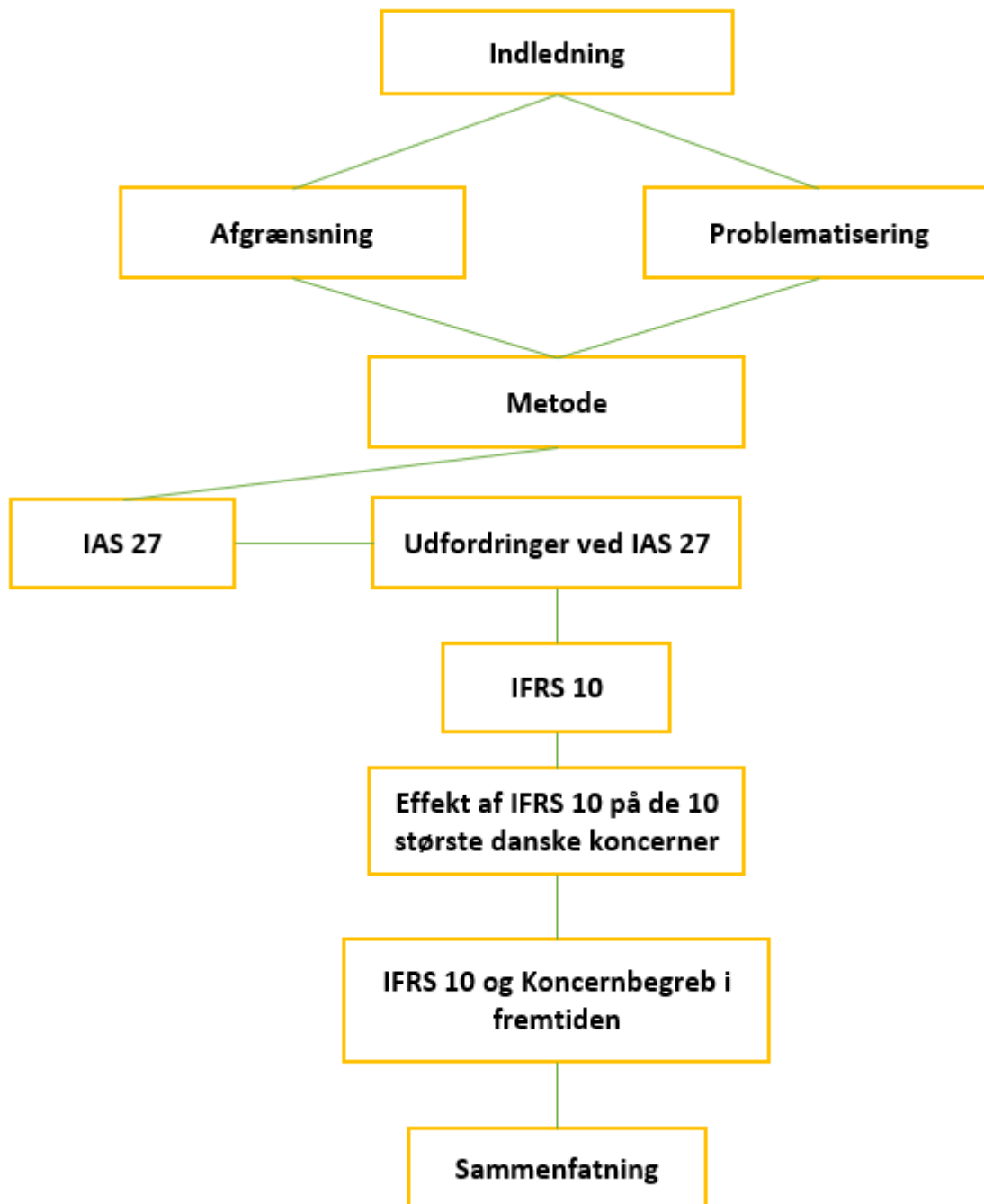
¹⁶ FSR, 2011

¹⁷ Forbes, 2019

2.5 Tidligere forskning

Af tidligere forskning indenfor emnet må nævnes Gitte Søgaards Ph.d.-afhandling fra 2015; "Koncernbegrebet i regnskabs- og selskabsretten". Søgaards Ph.d.-afhandling beskæftiger sig ligeledes med IFRS 10 (2012) og overgangen hertil. Den er dog udfærdiget på et tidspunkt hvor det endnu ikke var muligt at foretage en analyse af effekten af IFRS 10 (2012). Nærværende speciale har draget inspiration fra Søgaards afhandling omkring IFRS 10 (2012) delen, men må også ses som en videre bygning på denne afhandling vedrørende IFRS 10 (2012) delen. Dette bliver tydeligt ved at specialet her analyserer på effekten af IFRS 10 (2012) ved at inddrage de ti største danske koncerner og effekten af deres implementering af IFRS 10 (2012).

2.6 Specialets opbygning

Figur 2: Specialets opbygning

Specialet vil være opbygget jf. ovenstående. IAS 27 (2008) vil blive analyseret og denne analyse fører til nogle kritikpunkter og nogle udfordringer ved IAS 27 (2008). Disse er også nogle af bevæggrundene for at IFRS 10 (2012) bliver udarbejdet og definitivt erstatter koncerndefinitionen i

IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008)¹⁸. IFRS 10 (2012) vil dernæst blive analyseret. Yderligere vil implementeringen af IFRS 10 (2012) i de ti største danske koncerner blive analyseret, dette gøres for at vurdere om der har været en effekt af IFRS 10. Denne effekt vil derefter blive diskuteret samt vurderet, hvor specialet vil opstille forskellige forklaringer på effekten. Ydermere vil der blive reflekteret om hvorvidt den konstaterede effekt af IFRS 10 (2012) burde have været således i forhold til IFRS 10 (2012). Der vil også blive reflekteret over hvordan IFRS 10 (2012) og et dansk koncernbegreb kan se ud i fremtiden. Afslutningsvist vil der i sammenfatningen blive opsamlet samt præciseret på specialets konstateringer.

2.7 Begreber

2.7.1 Koncern

Nærværende speciale vil beskæftige sig med det der på dansk bliver kaldet en koncern, denne er defineret i IAS 27 (2008) samt IFRS 10 (2012) følgende;

”En koncern er en modervirksomhed og alle dens dattervirksomheder”¹⁹

Dette er ens med definitionen i ÅRL²⁰. Her må det påpeges af specialet at i de engelske versioner af IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012), bruges der en lignende definition, men ikke helt ens;

”A group is a parent and all its subsidiaries”²¹

Her bruges nemlig begrebet ”group”. På dansk er dette blevet oversat til koncern, i stedet for gruppe/virksomhedsgruppe. Begrebet ”group” skal ikke forveksles med det danske begreb virksomhedsgruppe, som i visse tilfælde kan risikere at have en væsentlig anden betydning end begrebet koncern. I det danske sprog er det svært at skelne mellem en klassisk koncern med én modervirksomhed eller mellem en gruppe associerede virksomheder, hvor der ikke eksisterer én modervirksomhed.

Specialet konstaterer også en vis forskellighed i opfattelsen af hvornår der eksisterer et koncernforhold. De internationale regnskaber definerer det med udgangspunkt i datteren, hvor det bliver udslagsgivende om hvorvidt datteren er underlagt bestemmende indflydelse²². Mens der er

¹⁸ SIC-12 er et fortolkningsbidrag til IAS 27, og er en del af IAS 27 standarden, SIC-12 vil også blive behandlet senere i specialet.

¹⁹ International Account Standard 27, Consolidated and separate financial statements (2008), afsnit 4.

²⁰ ÅRL, Bilag 1, B1. d

²¹ IAS 27 (2008), afsnit 4.

²² Samt flere kriterier der vil blive gennemgået senere i specialet.

i dansk lovgivning, må konstateres en forskellighed lovene i mellem. Her kan blandt andet fremhæves Selskabslovens §§ 6-7 som tager sit udgangspunkt i koncernmoderen, mens der i ÅRL defineres på samme måde som i IAS 27 (2008), med udgangspunkt i koncerndatteren.

2.7.2 Horisontale og vertikale koncerner

Som tidligere nævnt sondres der ikke i dansk lovgivning mellem horisontale og vertikale koncerner. Det må dog erkendes at der findes som minimum to slags koncernforhold; vertikale og horisontale koncerner.

2.7.2.1 Vertikale koncerner

Vertikale koncerner er koncerner hvor der eksisterer et moder-datterforhold. Ved vertikale koncerner vil koncernforholdet, som tidligere nævnt, ofte ses ud fra om der eksisterer kontrol eller bestemmende indflydelse mellem koncernmoderen og én eller flere koncerndøtre. Det nærværende speciale vil have sit udgangspunkt i vertikale koncerner, da disse behandles og anerkendes i IAS 27 (2008), IFRS 10 (2012) samt ÅRL. Vertikale koncerner er oftest det som menes når ordet koncern bruges i dansk sammenhæng. I nærværende speciale vil ordet "koncern" referere til de vertikale koncerner.

2.7.2.2 Horisontale koncerner

Modsat de vertikale koncerner findes der også horisontale koncerner. Disse defineres negativt ud fra horisontale koncerner. Det betyder at hvis det er en koncern, og denne ikke kan defineres som en vertikal koncern, må den være en horisontal koncern. I den horisontale koncern findes der ikke en koncernmoder, og en koncern indikation vil ofte være en fællesledelse, eller flere fælles ledere i de to enheder. Horisontale koncerner kan også omtales som "common control", her kan det f.eks. være én ejer som ejer to virksomheder der samarbejder. I denne sammenhæng vil de to virksomheder skulle aflægge hver deres separate regnskab, uden at der konsolideres. I nærværende speciale vil de horisontale koncerner blive omtalt som horisontale koncerner, eller virksomheder under "common control".

Da hverken IAS 27 (2008) eller IFRS 10 (2012) tager stilling til de horisontale koncerner eller "common control", og kun ser de vertikale koncerner, vil fokus i nærværende speciale også være på de vertikale koncerner. De horisontale koncerner bliver dog behandlet efter følgende internationale regnskabsstandarder:

- IFRS 11 (Fællesledede arrangementer), definerer reglerne for regnskabsmæssige behandling af investeringer i fællesledede arrangementer. Det er hvor to eller flere parter laver et virksomhed/arrangement hvor der er fælles bestemmende indflydelse.
- IFRS 12 (Oplysninger om kapitalandele i andre virksomheder) fastlægger oplysningskravene for både de virksomheder som bliver konsolideret samt de virksomheder som ikke konsolideres, men hvor den regnskabsaflæggende virksomhed er involveret i.
- IAS 27 (2011), den nuværende IAS 27 bestemmer i dag den regnskabsmæssige behandling af investeringer i associerede virksomheder, dattervirksomheden og joint ventures i det separate moderregnskab.
- IAS 28 (investeringer i associerede virksomheder og joint ventures), heri defineres den regnskabsmæssige behandling af investeringer i associerede virksomheder og joint ventures i koncernregnskabet.

Dette speciale vil fokusere på de vertikale koncerner og vil derfor kun have fokus på IAS 27 (2008) samt IFRS 10 (2012).

3. Analyse del 1

Analyse del 1 vil bestå af IAS 27 (2008) og IFRS 10 (2012). De to standarder vil blive analyseret og vurderet. Ved IAS 27 (2008) delen vil SIC-12 (2008) også blive inddraget og analyseret samt vurderet. Under IFRS 10 (2012) delen vil der yderligere blive lavet en sammenligning med kravene i IAS 27 (2008) samt SIC-12 (2008), dette ske vil løbende i afsnittet.

3.1 IAS 27

IAS 27 (2008) versionen er den mest interessant at kigge på vedrørende konsolideringer, da dette er versionen der er gældende indtil IFRS 10 (2012) udkommer. I IAS 27 (2003) var der kun krav om udarbejdelse af koncernregnskaber for virksomheder med moder/datter relation, og ikke konsolidering af associerede virksomheder. I IAS 27 (2008) blev der fastlagt krav om hvordan kapitalandele i joint ventures, associerede virksomheder samt koncerndøtre regnskabsmæssigt skulle behandles i moderenhedens regnskab.

IAS 27's (2008) anvendelsesområder var følgende:

- *“This standard shall be applied in the preparation and presentation of consolidated financial statements for a group of entities under the control of a parent.*
- *This standard does not deal with methods of accounting for business combinations and their effects on consolidation, including goodwill arising on a business combination (see IFRS 3 Business combinations).*
- *This standard shall also be applied in accounting for investments in subsidiaries, jointly controlled entities and associates when an entity elects, or is required by local regulations, to present separate financial statements.”²³*

IAS 27 uddyber at der kan være mange datterenheder, men kun én moderenhed. Dette bliver yderligere uddybet under definitioner i IAS 27 (2008);

- *“A group is a parent and all its subsidiaries.*
- *A parent is an entity that has one or more subsidiaries.*

²³ IAS 27 (2008), afsnit 1-3

- *A subsidiary is an entity, including an unincorporated entity such as a partnership, that is controlled by another entity*.²⁴

I de to ovennævnte citationer fra IAS 27 (2008), er der især en ting som er værd at bemærke i oversættelsen fra engelsk til dansk. I den engelske version omhandler det "kontrol", mens den danske oversættelse vælger begrebet "bestemmende indflydelse". Bestemmende indflydelse må her antages at lede læserens tanker hen på stemmerettigheder, og dette gør ordet kontrol ikke i samme omfang. Yderligere skal det noteres, som tidligere nævnt, at begrebet "group" må være svarende til det danske begreb "koncern".

3.1.1 Kontrol ved IAS 27 (2008)

Kontrol/bestemmende indflydelse er jf. tidligere afsnit derfor udslagsgivende i forhold til hvornår der skal konsolideres i koncernregnskabet. Kontrol/Bestemmende indflydelse bliver defineret således i IAS 27.4 (2008);

*"Control is the power to govern the financial and operating policies of an entity so as to obtain benefits from its activities."*²⁵

Den danske version kommer dermed til at lyde således;

*"Bestemmende indflydelse er beføjelsen til at styre en virksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger med henblik på at opnå fordele fra dens aktiviteter."*²⁶

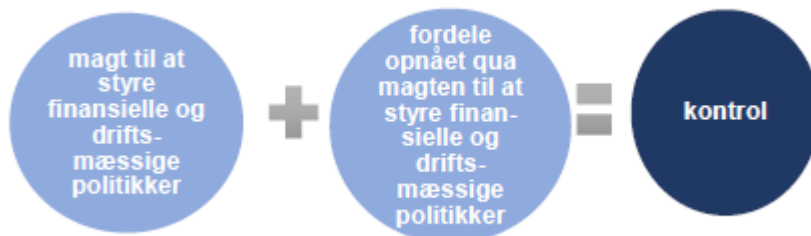
Her kan der igen nævnes forskellen på kontrol og bestemmende indflydelse. Yderligere ser specialet også en forskel når det kommer til beslutninger og "policies". "Policies" kan antages at dække over det danske begreb politikker, hvor det må antages at der skal forstås generelle og brede virksomhedspolitikker indenfor økonomi og driften. Dette er magten til at "ligge" enhedens linje inden for de økonomiske og driftsmæssige beslutninger. Det danske begreb beslutninger derimod må antages at dække over en bredere anvendelse, hvor det må antages at mange vil forstå det som en mere direkte involvering i finansielle og driftsmæssige beslutninger, og ikke "blot" at ligge en finansiell og driftsmæssige linje for enheden.

²⁴ IAS 27 (2008), afsnit 4.

²⁵ IAS 27 (2008), afsnit 4.

²⁶ IAS 27 (2008), afsnit 4.

Kontrol ved IAS 27 (2008) bliver en todelt definition; Indflydelse til at styre økonomiske og driftsmæssige beslutninger og opnåelse af fordele ved at styre økonomiske og driftsmæssige beslutninger.

Figur 3: Kontrolligningen i IAS 27

Kilde: Kontrolligningen i IAS 27, Gitte Søgaard, 2015, s. 81

Denne kontrol definition som IAS 27 (2008) fremstiller her, kan dog ikke siges at være hverken præcis eller endegyldig, hvilket specialet senere vil komme ind på.

3.1.1.1 Fordele/benefits

Fordele eller benefits må antages at skulle forstås bredt i IAS 27 (2008), på trods af ingen klar definition i IAS 27 (2008). Fordele må derfor antages at være alle slags fordele, heriblandt, men ikke begrænset til; udbytte, stordriftsfordele, begrænsning af tab m.m. Det bliver dog ikke gjort klart i IAS 27 (2008), om disse fordele kan være negative, eller som sagt hvad disse fordele egentligt består af.

3.1.1.2 Power to govern financial and operating policies/Indflydelse til at bestemme økonomiske og driftsmæssige beslutninger

Hvad der præcist menes med de finansielle og driftsmæssige forhold, bliver ikke uddybet i IAS 27 (2008), men det må her antages at IASB har vurderet at disse politikker måtte anses for at være relevante²⁷ ved vurderingen om der eksisterer et koncernforhold. Denne fremhævnings af beføjelsen til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i en enhed ved koncerner er IAS 27 (2008) ikke alene om. Der kan her f.eks. nævnes Årsregnskabsloven definitioner B4, stk. 2;

²⁷ Mere end andre ihvertfald

”beføjelse til at styre de finansielle og driftsmæssige forhold i en virksomhed i henhold til en vedtægt eller aftale”²⁸

Årsregnskabsloven kommer dog heller ikke nærmere hvad der præcist menes med økonomiske/finansielle og driftsmæssige beslutninger. Der mangler også her en afgrænsning for hvornår en beslutning ikke længere hører under hverken de finansielle eller driftsmæssige beslutninger.

IASB’s må dog have haft en anskuelse omkring hvad de finansielle og driftsmæssige beslutninger²⁹ er. Her skal der foretages en positiv afgrænsning i første omgang, og defineres hvad der bør være omfattet af de finansielle og driftsmæssige beslutninger. Den første åbenlyse driftsmæssige beslutning specialet vil fremhæve, er indflydelse over salg og køb af varer/ydelser. Dette må ses som en af de vigtigste driftsmæssige beslutning i en enhed. Intet salg, eller intet af sælge, resulterer i ingen omsætning. Derudover må ansættelse af nøgle medarbejdere også ses som en meget vigtigt driftsmæssige beslutning. Dernæst må der være åbenlyse finansielle beslutninger der skal fremhæves, specialet nævner her nogle typiske eksempler, dog ikke udtømmende;

- Etablering af gæld og generel finansiering af enheden
- Indflydelse på budgetter.
- Salg af aktiver.

Disse må antages at være vigtige for langt de fleste enheder. Det må ud fra IAS 27 (2008) antages at hvis det hverken er driftsmæssigt eller finansielt, så har det ikke indflydelse på om der eksisterer kontrol, men alle driftsmæssige og finansielle beslutninger kan udgøre at der er kontrol. De ovenstående eksempler er ikke udtømmende men blot eksempler på finansielle og driftsmæssige beslutninger/politikker. Denne beføjelse til at bestemme finansielle og driftsmæssige beslutninger må også antages at være begrundet i nogle eksisterende rettigheder.

3.1.1.2.1 [Rettigheder der kan give eller begrænse kontrol/bestemmende indflydelse](#)
I IAS 27 (2008), opstilles der fire formodningsregler for bestemmende indflydelse;

- *“power over more than half of the voting rights by virtue of an agreement with other investors;*

²⁸ Som i øvrigt er udarbejdet med henblik på at ligne IAS 27’s definition, som specialet også senere vil komme ind på.

²⁹ politikker

- *power to govern the financial and operating policies of the entity under a statute or an agreement;*
- *power to appoint or remove the majority of the members of the board of directors or equivalent governing body and control of the entity is by that board or body; or'*
- *power to cast the majority of votes at meetings of the board of directors or equivalent governing body and control of the entity is by that board or body.*"³⁰

Endvidere fastlægger IAS 27 (2008) også at hvis en enhed besidder optioner som ved udnyttelse eller konvertering kan give enheden stemmerettigheder eller mindske en anden ejers stemmerettigheder skal dette tages med i vurderingen om hvorvidt der eksisterer en koncernforbindelse. Optionerne kan afgøre hvorvidt der er tale om en koncernforbindelse. Ved vurderingen af disse potentielle stemmerettigheder skal den finansielle situation for ejeren af de potentielle rettigheder ikke indgå.³¹

Ud fra ovenstående fire formodningsregler er det klart at IASB lægger vægt på disse "de jure" rettigheder. Rettigheder hvor der formodentlig er en let dokumenterbar indflydelse, som f.eks. aftaler med andre aktionærer eller stemme "magt". IASB taler her ikke om stemmeandele men nærmere om magten over stemmerne, det er indflydelse på hvordan stemmer bliver fordelt, selvom stemmerne måske ikke direkte kontrolleres.

Rettigheder der kan have bestemmende indflydelse på finansielle og driftsmæssige beslutninger, kan grupperes i to grupperinger af rettigheder. Jf. Søggaard kan disse rettigheder grupperes i "protective rights" og "participative rights"³². Protective rights udgør de beskyttende rettigheder, f.eks. kan det være ændringer af vedtægter, vetoret vedrørende likvidation³³, mulighed for blokering af ekstraordinært udbytte m.v. Så rettigheder der har investorens egen nære interesse for øje, og ikke er af bestemmende karakter for enheden. Det er derfor rettigheder som ikke medfører bestemmende indflydelse i enheden.

Participative rights udgør rettigheder som kan medføre bestemmende indflydelse, disse kan bl.a. være vetoret mod koncernmoders væsentlige beslutninger vedrørende enhedens drift, selvom retten til at tage initiativ ikke besiddes. Et andet eksempel kunne være beslutninger vedrørende

³⁰ IAS 27 (2008), afsnit 13

³¹ IAS 27 (2008), afsnit 14.

³² Søggaard, 2015, s. 83

³³ Se for JYSK, hvor en familiefond, med en ejerandel på 1% har mulighed for vetoret vedrørende salg af koncernen.

enhedens budgetter³⁴. De paticipative rights er i IAS 27 (2008) sammenhæng, rettigheder der er relevante for om der foreligger bestemmende indflydelse. IAS 27 (2008) beskriver ikke disse rettigheder. Yderligere krævede IAS 27 (2008) at enheder ved vurderingen om der eksisterer kontrol, også vurderer om der eksisterer potentielle stemmerettigheder;

” In assessing whether potential voting rights contribute to control, the entity examines all facts and circumstances (including the terms of exercise of the potential voting rights and any other contractual arrangements whether considered individually or in combination) that affect potential voting rights, except the intention of management and the financial ability to exercise or convert.”³⁵

Dette må ses som en bred definition, hvor enheden bliver bedt om at vurdere hvorvidt der eksisterer potentielle rettigheder, og om disse kan aktiveres. Det må derfor antages at disse stemmerettigheder ikke blot kan bekræfte et koncernforhold, men også afkræfte det. F.eks. kan der forestilles at en minoritetsinvestor har mulighed for at tegne potentielle stemmerettigheder, som gør at majoritetsinvestoren ikke har bestemmende indflydelse over de finansielle og driftsmæssige politikker.

3.1.1.3 Udøvelse af kontrol

Der er i IAS 27 (2008) ikke noget krav om faktisk udøvelse af kontrol, det er nok at der eksisterer passiv kontrol. Dette fremhæves i EECS/0407-02 fra 2005³⁶;

Sagen drejer sig om Selskab C hvor der er 7 bestyrelsesmedlemmer. selskab A vælger de 4, og selskab B vælger de 3 sidste. Af de 4 medlemmer valgt af selskab A, deltager kun de 3 normalt. Dette betyder at der i bestyrelsen ved almindeligt simpelt flertal vil være en lige fordeling mellem selskab A og selskab B. Der blev dog vurderet er der stadig var koncernforbindelse, uanset om denne mulighed for flertal blev udnyttet eller ej.

Dette skyldes at det kan være meget svært at vurdere hvornår kontrol bliver udøvet, både for regnskabsudarbejder men også for enheden selv. Udøvelse af kontrol kan komme til udtryk i mange

³⁴ Søggaard, 2015, s. 84.

³⁵ IAS 27 (2008), afsnit 15.

³⁶ EECS/0407-02, 2005.

forskellige former, og dette må også antages at lægge til grund for at ESMA vurderer at passiv kontrol er tilstrækkelig.

3.1.1.4 *De facto kontrol*

I oktober 2005 vælger IASB at udgive en opdatering/uddybelse til IAS 27's (2008) kontrol definition. Indtil videre har der i IAS 27 (2008) ikke været taget stilling til begrebet "de facto kontrol". Dette dækker over andre former for kontrol der ikke har sit udgangspunkt i et flertal af stemmerettigheder.³⁷ Denne definition på de facto kontrol har indtil videre manglet i IAS 27 (2008), og jf. IASB's opdatering i oktober 2005 dækker den over de situationer hvor en minoritetsejer kan få kontrol over enheder uden at have magt over stemmerne. Dette kan f.eks. ske ved at de andre investorer ikke er organiseret på en sådan måde at de kan ophæve eller modvirke den indflydelse én minoritetsejer har. Denne de facto kontrol bliver dog aldrig skrevet ind i IAS 27 (2008) standarden.

3.1.2 SIC-12

IAS 27 (2008) krævede, som nævnt ovenstående, konsolidering af enheder der var under kontrol/bestemmende indflydelse. Men enheder kan oprette strukturerede enheder som ofte kun har enkelte formål. De er ofte skabt med strenge og eventuelt permanente begrænsninger for beslutningstagerne i enheden. Ofte ses det at den egentlige drift er overladt til tredje part/enheden selv, hvor disse begrænsninger ikke kan ændres af andre end den stiftende enhed. Det kan være svært at definere hvem der har kontrol over en sådan struktureret enhed ud fra de tidligere omtalte krav i IAS 27.

SIC-12 er et fortolkningsbidrag udarbejdet af IFRIC, til bl.a. IAS 27 (2008). SIC-12 har fokus på strukturerede enheder, omtalt som; Special Purpose Entities. SIC-12 giver vejledning til hvornår en SPE skal konsolideres. En SPE bliver i SIC-12 beskrevet således;

" An entity may be created to accomplish a narrow and well-defined objective... SPEs often are created with legal arrangements that impose strict and sometimes permanent limits on the decision-making powers of their governing board, trustee or management over the operations of the SPE."³⁸

³⁷ Dette bliver dog aldrig tilføjet i standarden, og bliver derved kun gældende gennem IASB's nyhedsbrev.

³⁸ SIC Interpretation 12 Consolidation – Special purpose entities, (2008), afsnit 1.

Det er tale om en enhed der er skabt til et snævert og vel defineret formål, hvor der ofte er juridiske strukturer som medfører strenge og eventuelt permanente begrænsninger for beslutningstageren i enheden. Så her må den ses som at adskille sig fra f.eks. et almindeligt selskab, da SPE'en ofte kun vil have ét formål, f.eks. forvaltning af en leasing aftale.

IASB kommer til frem til følgende konklusion vedrørende hvornår en SPE skal konsolideres;

“An SPE shall be consolidated when the substance of the relationship between an entity and the SPE indicates that the SPE is controlled by that entity.”³⁹

Her kan specialet konstatere at denne kontroldefinition er væsentlig anderledes end den fra IAS 27 (2008). Dette er en meget bred definition, hvor substansen af forholdet mellem enheden og SPE'en skal indikere at den er under kontrol af enheden. IASB nævner følgende indikationer for at SPE'en er under kontrol af enheden;

- (a) “in substance, the activities of the SPE are being conducted on behalf of the entity according to its specific business needs so that the entity obtains benefits from the SPE's operation;
- (b) in substance, the entity has the decision-making powers to obtain the majority of the benefits of the activities of the SPE or, by setting up an 'autopilot' mechanism, the entity has delegated these decision-making powers;
- (c) in substance, the entity has rights to obtain the majority of the benefits of the SPE and therefore may be exposed to risks incident to the activities of the SPE; or
- (d) in substance, the entity retains the majority of the residual or ownership risks related to the SPE or its assets in order to obtain benefits from its activities.”⁴⁰

Her ses det at de fire indikationer hverken nævner finansielle eller driftsmæssige beslutninger/politikker, men her er fokus på opnåelse af fordele og muligheden for at påvirke opnåelsen af fordele. SIC-12's (2008) kontrol indikationer for SPE'er afviger derved en del fra IAS 27's (2008). IAS 27 (2008) har fokus på de især juridiske kontrolbegreber, f.eks. stemmerettigheder. Mens SIC-12 (2008) har et noget større fokus på hvilke fordele og risici der eksistere. I SIC-12 (2008) nævnes der også kun indikationer, og ikke såkaldte "bright-lines" som er tilfældet i IAS 27 (2008). SIC-12's (2008) indikationer kan derfor, i modsætning til IAS 27 (2008), ikke ses som udtømmende.

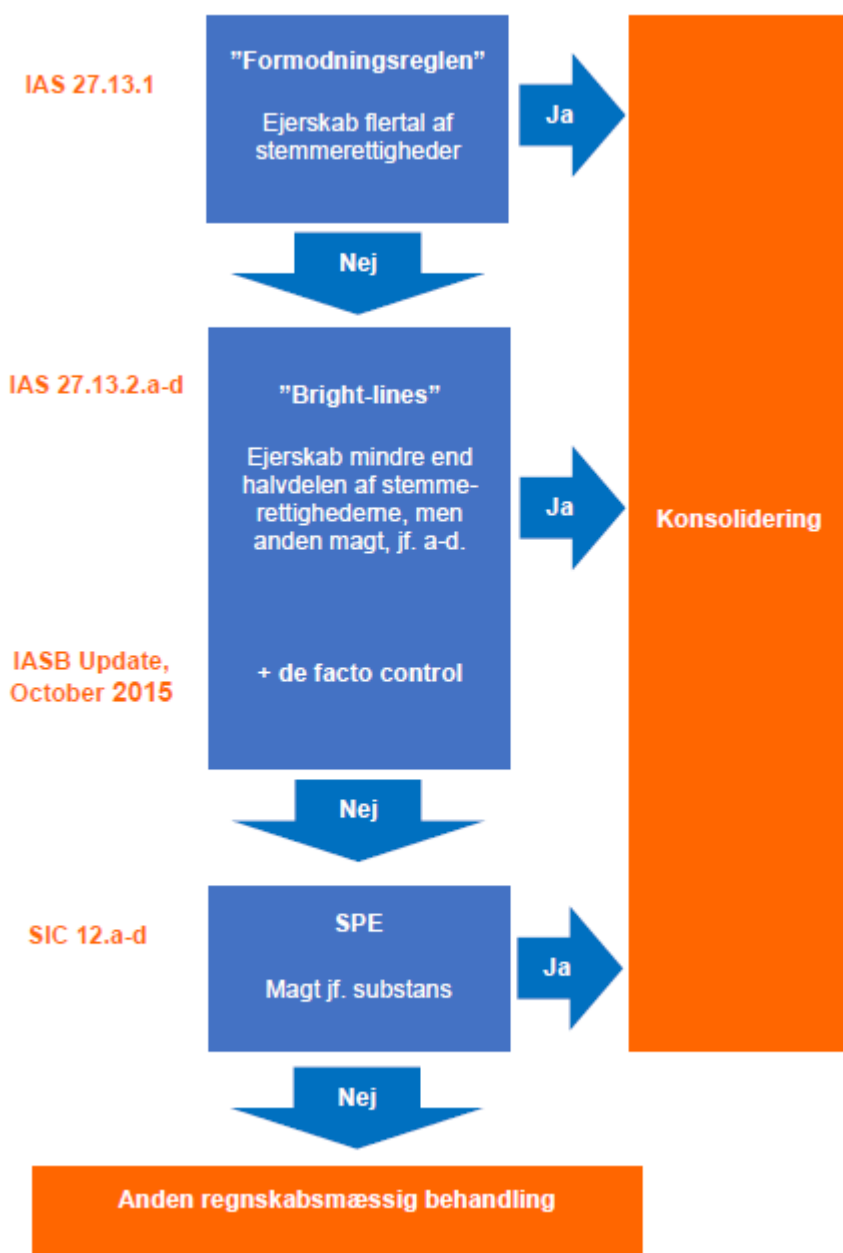
³⁹ SIC-12 (2008), afsnit 8

⁴⁰ SIC-12 (2008), afsnit 10

SIC-12's (2008) indikationer kommer dog i forlængelse af IAS 27 (2008), og SIC-12 (2008) må derfor også have en kerne i kontrolligningen fra IAS 27 (2008).

3.1.2.1 Kontrol situationer ved IAS 27 (2008)

Set i lyset af ovenstående fremgår det nu også at der gennem IAS 27 (2008), SIC-12 (2008) samt IASB's opdatering af IAS 27 i form af et nyhedsbrev i 2005, at der eksisterer tre forskellige kontrol situationer i IAS 27 (2008).

Figur 4: Kontrolmodellen i IAS 27 (2008), IASB Update, October 2015, og SIC 12

Kilde: Gitte Søgaard 2015, s. 89

Søgaard (2015) opstiller ovenstående kontrol model over de tre kontrolsituationer. Den første er den klassiske hvor der ejes et flertal af stemmerettighederne, og hvis der ikke eksisterer participative rights der kan ophæve denne koncernforbindelse, skal der konsolideres. Derefter kommer det som Søgaard (2015) omtaler som "bright-lines", som består i ejerskab gennem anden magt, jf. IAS 27.13.2.a-d (2008). Dette er f.eks. aftaler med andre investorer, vedtægtsbaseret beføjelse til at styre finansielle og driftsmæssige forhold m.v. I denne kategori kommer også "de facto kontrol" som IASB tilføjer til IAS 27 gennem deres nyhedsbrev i 2005. Sidst kan der opstå kontrol gennem SPE'er, og de indikationer m.fl. der er opstillet i SIC-12 (2008). Så idéen om at en samlet kontrol definitionen kan ikke konstateres at være opfyldt, og grundlaget til en revidering af IAS 27 (2008) er lagt.

3.1.3 Kritik af IAS 27 (2008)

Allerede i juni 2003 begyndte IASB deres arbejde på at forbedre og ultimativt erstatte IAS 27 med IFRS 10 (2012).⁴¹ Målet med dette var at forbedre det eksisterende koncernbegreb i IAS 27⁴², herunder også at samle koncernbegrebet i én IFRS. Dette arbejde blev påbegyndt da det kunne konstateres at der var en differentierende brug af koncernbegrebet i IAS 27 (2008), især når det omhandlende SPE'er^{43,44}. Efter Finanskrisen i 2008 blev det valgt at forcere processen, og derved blev der i udgangen af 2008 udsendt et udkast til én samlet IFRS-standard indenfor konsolideringer⁴⁵.

Mads Berg uddyber også dette og forklarer yderligere at Danmark var i gang med at opdatere den danske selskabslov. Den opdaterede danske selskabslov tager desværre ikke højde for de aktiviteter som IASB har gjort i forhold til et nyt koncernbegreb.⁴⁶

Jf. Exposure Draft 10 – Consolidated Financial Statements var der flere bevæggrunde til at revidere IAS 27 (2008)⁴⁷, der var som sagt konstateret uoverensstemmelser mellem SIC-12 (2008) og IAS 27 (2008)⁴⁸. Yderligere påtalte IASB også at der var et behov for at klarlægge definitionen af kontrol og

⁴¹ ED 10, afsnit BC2

⁴² Samt SIC-12

⁴³ Special Purpose Entities.

⁴⁴ ED 10, afsnit BC8

⁴⁵ ED 10.

⁴⁶ Mads Berg, Det Selskabsretlige koncernbegreb, 2011, s. 53

⁴⁷ Samt at tilbagetrække SIC 12

⁴⁸ ED 10, afsnit BC7 – BC13

udforme yderligere guidelines⁴⁹. Afslutningsvist vurderede IASB også at der var et behov for at forbedre fremstillingen af konsoliderede og ikke konsoliderede enheder⁵⁰.

3.1.3.1 Uoverensstemmelser mellem IAS 27 (2008) og SIC-12

IAS 27 (2008) definerer kontrol som beføjelsen til at styre finansielle og driftsmæssige forhold/politikker samt opnåelse af fordele ved at styre økonomiske og driftsmæssige beslutninger.⁵¹ Dette betinger evnen til, direkte eller indirekte, at styre enhedens beslutninger, uanset om denne bliver brugt eller ej⁵². Kontrol er noget sværere at definere når emnet er Special Purpose Entities. Dette skyldes at disse SPE'er ofte er stiftet med meget snævre og veldefinerede mål. Dette kan udmønte sig i driftsmæssige begrænsninger, disse driftsmæssige begrænsninger kan betyde at ejerne af SPE'en ikke har bestemmende indflydelse over enhedens driftsmæssige forhold/politikker. SIC-12 (2008) opstiller fire indikationer for hvornår en SPE kontrolleres jf. ovenstående afsnit.

En ting der gentager sig flere gange i disse fire indikationer for kontrol, er risici og opnåelse af fordele. Dette ses som et fokus på en risk/reward tankegang, og ikke på egentlig kontrol, som det ses i IAS 27 (2008). Dette betød at mange mente at IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008) var baseret på forskellige konsoliderings modeller⁵³. Denne uoverensstemmelse bliver yderligere forstærket, ved at hverken IAS 27 (2008) eller SIC-12 (2008) klart definerer, hvilke enheder der hører til den givne regnskabsstandard.

IASB erkender i Exposure Draft 10⁵⁴, at de forskellige konsolideringsprincipper i IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008) samt at folk har svært bestemme hvilke enheder der hører til henholdsvis IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008). Det har medført en forskelligartet praksis, og dette reducerer sammenligneligheden imellem regnskaber. Yderligere udtrykker IASB også en bekymring for, at der kan opstå muligheder for struktureringer skabt gennem disse uoverensstemmelser mellem IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008).

⁴⁹ ED 10, afsnit BC14-17

⁵⁰ ED 10, afsnit BC18-BC20

⁵¹ IAS 27 (2008), afsnit 13b.

⁵² EECs/0407-02 (2005)

⁵³ ED 10, afsnit BC10

⁵⁴ Det første udkast til IFRS 10

Uoverensstemmelserne mellem IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008) var en af drivkræfterne til at revidere IAS 27 (2008) samt at tilbagetrække SIC-12 (2008). På grund af den forskelligartede praksis samt bekymring i forhold til strukturering af enheder blev en ny løsning nødvendig. Det var nødvendigt at udarbejde en kontrol model som kunne omfatte både IAS 27 (2008)'s formelle og juridiske kontrolbegreb, IAS 27 (2008)'s "de facto kontrol" samt SIC-12 (2008) kontrol begreb med eksponering for fordele og risici.

3.1.3.2 Behovet for én klar definition af kontrol

IAS 27 (2008), som tidligere nævnt, uddyber ikke hvad der menes med beføjelse til styre de finansielle og driftsmæssige forhold med henblik på at opnå fordele fra enhedens aktiviteter. Dette bliver et problem for IAS 27 (2008) helt fra starten af, som hurtigt bliver mødt af spørgsmål som bl.a. om en enhed kan kontrollere en anden enhed uden at have en majoritet af stemme andelen⁵⁵. IASB forsøger at påtale dette i 2005, gennem det tidligere nævnte nyhedsbrev.⁵⁶ Her bliver tilføjet at IAS 27 (2008) også omfatter "de facto kontrol". En enhed kan godt kontrolleres selvom der ikke ejes en majoritet af stemmeandelen. Dette kan komme til udtryk på et utal af måder. IASB nævner eksemplet med at en enhed har "de facto kontrollen" ved at de andre investorer ikke er organiseret på en sådan måde at de kan gøre brug af deres majoritet, og derved overlader kontrollen til denne enhed. IASB er dog ikke meget for at komme med yderligere uddybning af dette, og dette må siges igen at afføde en række spørgsmål, bl.a. om der er en nedre grænse for den potentielle modervirksomheders minoritetsandel, eller hvor stor en spredning der skal være på de andre investorer. Det må dog siges at være fremskridt fra IASB's at anerkende muligheden for "de facto kontrollen", men at denne ikke tilføjes til standarden, samt at der igen mangler uddybelse af denne "de facto kontrol" må ses som to store kritikpunkter af IAS 27 (2008). Yderligere kan der rettes kritik mod den manglende uddybelse i IAS 27 (2008) vedrørende tidligere nævnte participative og protective rights. IAS 27 (2008) kommer ikke yderligere ind på hvilke "rights" der kan være med til at af- eller bekræfte et koncernforhold. Det bliver igen overladt til regnskabsudarbejderens at tage stilling til dette. Endvidere kan IAS 27 (2008) kritiseres for ikke at klart definere fordele. Her må det antages at være en bred term som kan dække alt, bl.a. udbytte eller stordriftsfordele.

⁵⁵ ED 10, afsnit BC15

⁵⁶ IASB Update, oktober 2005.

I forhold til SIC-12 (2008) mangler der igen også klare definitioner, heriblandt en meget central afgræsning omkring hvad der menes med et snævert og veldefineret mål, autopilot, samt risici og fordele. IASB kommer ikke med en uddybelse af dette, og derfor skal disse fire forhold belyses yderligere;

Autopilot skal i SIC-12 (2008) regi formentlig forstås som enheder hvor alle væsentlige finansielle og driftsmæssige beslutninger er taget på forhånd. Et eksempel kan være følgende:

Enhed A ejer flere store produktionsanlæg. Disse produktionsanlæg vil de gerne lease ud på en 30. årig periode. De finder en leasingtager til produktionsanlæggene, som er en 15. årig kontrakt, hvor alle beslutninger vedrørende drift og vedligehold er taget. Enhed A vælger at etablere en SPE og placerer produktionsanlæggene heri. SPE'en vil årlig betale et beløb svarende til profitten fra leasingaftalen til Enhed A. SPE'en likvideres ved afslutning af leasingaftalen.

I ovenstående eksempel har enhed A ikke mulighed for at påvirke de finansielle og driftsmæssige forhold i SPE'en, men drager her fordel af en "autopilot" effekt, ved at de årligt får udbetalt profitten fra leasingaftalen. Dette kan dog ikke siges at være en udtømmende forklaring, og derfor vælger IASB heller ikke at komme med en. De har formentligt, med rette, ment at denne slags eksempler vil afføde flere spørgsmål.

Et snævert og veldefineret formål, samt fordele og risici må dog også ses som værende svære at definere. Fordelene må igen skulle forstås på samme måde som i IAS 27 (2008), en bred term som kan omfatte alt fra udbytte til f.eks. goodwill.

Risici og et snævert og veldefineret formål vil specialet undlade at udarbejde definitioner bygget på logiske antagelser om, da disse simpelthen bliver for brede og for svære at præcisere.

3.1.3.3 Fremstillingen af konsoliderede og ikke konsoliderede enheder

Den sidste bevæggrund for en revidering af IAS 27 (2008) og en tilbageskrækning af SIC-12 (2008) var behovet for en forbedring af fremstillingen af konsoliderede og ikke konsoliderede enheder. På daværende tidspunkt mente mange regnskabsbrugere at IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008) krævede fremstillinger, ikke indeholdt nok information til at interessenter kunne forstå enhedens

sammensætning og derved heller ikke kunne vurdere værdien af nutidige og fremtidige investeringer i enheden.⁵⁷

Dette skal især ses i lyset af tidspunktet for denne revidering, Exposure draftet udkommer i december 2008, lige efter denne finansielle krise var startet. Her kan ses at IASB identificerer to mangler i IAS 27/SIC-12 (2008) som er kommet til syne pga. finanskrisen;

- Basis for kontrol og de relaterede regnskabskonsekvenser og
- Arten og risiciene associeret med den rapporterendes enheds involvering med strukturerede enheder som ikke er kontrolleret af den rapporterende enhed.⁵⁸

Disse to mangler kan her antages at være nogle af de forløbere der er til at Financial Crisis Advisory Group(FCAG) bliver dannet i december 2008. Der var et ønske fra IASB's side om at sikre den udvikling som de internationale regnskabsstandarder har haft indtil finanskrisen, først og fremmest, ikke fremmer eller modarbejder genopretningen efter finanskrisen. IASB ønsker dog også endvidere at sørge for at de internationale regnskabsstandarder fremadrettet kan bidrage til at forudsige og forhåbentligt modarbejde kommende finansielle kriser.

I Exposure Draft 10 har IASB bedømt at den krævede fremstillingen af konsoliderede og ikke konsoliderede enheder, især indenfor de to ovennævnte mangler, ikke har levet op til det ønskede resultat set i lyset af finanskrisen. IASB vil ændre dette for at skabe en større transparens for investorerne, og at investorerne fremadrettet nemmere kan gennemskue hvilke investeringer og risici den enhed der evt. skal investeres i har. Denne (manglende) fremstilling vedrører ikke kontroldefinitionen af investeringsenheden, og vil derfor ikke blive yderligere behandlet i nærværende speciale.

3.1.4 Opsummering

I det foregående afsnit er den tidligere regnskabsstandard IAS 27 (2008) – Koncernregnskaber og separate årsregnskaber (2008) blevet gennemgået og analyseret. Her kan det nærværende speciale konkludere at IAS 27 (2008) fra start har haft flere mangler, heriblandt især manglen på én klar kontrol definitionen. Dette ses endvidere i ovenstående afsnit hvor det påpeges at der i den officielle standard ikke er taget hensyn til "de facto kontrol", ej heller hvad der menes med driftsmæssige og

⁵⁷ ED10, afsnit BC18

⁵⁸ ED10, afsnit BC19

finansielle politikker. Under gennemgangen og analysen af SIC-12 (2008) kunne specialet konkludere at, selvom denne skulle fungere som et fortolkningsbidrag på daværende tidspunkt, kan den i flere situationer yderligere komplicere situationen, især hvis den bliver set sammen med den oftere anvendte IAS 27 (2008). Den tidligere nævnte kritik ses, som tidligere nævnt, som bevæggrundene for at IASB har valgt at udarbejde og indføre IFRS 10 (2012).

3.2 IFRS 10

IFRS 10 (2012) er en del af IASB's konsoliderings projekt, og det første offentlige udkast vedrørende IFRS 10 udkommer i december 2008, kaldet "Exposure draft 10 – Consolidated Financial Statements". I september 2010 udkommer så det første draft til IFRS 10; "Staff Draft – IFRS X Consolidated Financial Statements". I maj 2011 bliver den endelige IFRS 10 publiceret, her bliver ikrafttrædelsesdatoen fastsat til regnskabsperioder begyndende den 1. januar 2013 eller senere. EU vedtager denne standard 11. december 2012. I følgende afsnit vil tilblivelsen af IFRS 10 samt IFRS 10 (2012) blive gennemgået og analyseret, dette gøres da det er vigtigt at de tanker og overvejelser der er gjort ved udarbejdelsen af IFRS 10 (2012) kommer til udtryk for at forstå målet med IFRS 10 (2012).

3.2.1 Exposure Draft 10 og Diskussionspapiret (2008)

Exposure draftet, som også er omtalt under IAS 27 (2008) afsnittet, klarlægger rækkevidden for den, på daværende tidspunkt, foreslået IFRS. Her fastlægger IASB med det samme at de hverken ønsker at udvide eller begrænse de enheder der er påkrævet at udarbejde konsoliderede regnskaber⁵⁹. Der er derfor fra IASB's side ikke et klart udtryk for; om de mener der bliver foretaget for få eller for mange konsolideringer. Men det må her antages at der ikke laves en ændring hvis ikke det forventes at have en effekt. Så IASB's formål med denne ændring må da også være at det får en effekt, men her at effekten bliver svær at forudsige. Flere kilder påpeger en omrokering i koncernregnskaberne, og især balancen, blandt andet Søggaard⁶⁰ og EFRAG⁶¹. EFRAG påpeger yderligere at specielt finansielle virksomheder bør opleve ændringer pga. IFRS 10 (2012).

IASB bruger yderligere ED 10 til at svare igen på en kritik, som de har haft fra mange investeringsvirksomheder. Denne kritik fra investeringsvirksomhederne går på at de ikke mener de

⁵⁹ ED 10, afsnit BC22

⁶⁰ Søggaard, 2015, s. 162

⁶¹ EFRAG, Endorsement of IFRS 10

skal konsolidere deres investeringer, blot fordi de har kontrol over dem, og lægger vægt på at US GAAP-reglerne kan undtage investeringsvirksomheder fra at konsolidere deres investeringer⁶². Dette er IASB ikke enig i, da de her mener at investeringsvirksomhederne har fokus på ejernes hensigter og intentioner, og at IFRS'er ikke skal beskæftige sig med intentioner og hensigter, men med hvad der faktisk eksisterer i øjeblikket^{63,64}. IASB vælger ikke at indføre undtagelser for investeringsvirksomheder.

3.2.2 Kontrol før Exposure Draft 10

IASB udarbejder allerede inden Exposure draft 10 en rapport kaldet; *"Discussion Paper; Preliminary views on an improved conceptual framework for financial reporting"*⁶⁵. Dette oplæg beskæftiger sig bl.a. med en ny fortolkning af IAS 27 (2008)⁶⁶'s kontrol definition. Her udarbejdes en arbejdsdefinition som lyder således:

" Control of an entity is the ability to direct the financing and operating policies of an entity, so as to access benefits from that entity (or to reduce the incidence of losses) and increase, maintain or protect the amount of those benefits (or reduce the amount of those losses)."

Dette ligner næsten til forveksling IAS 27 (2008)'s kontrol definition, og her indikerer IASB endnu ikke, at der ønskes at distanceres fra IAS 27 (2008)'s definition af kontrol.

3.2.2.1 Kontrol som basis for konsolidering

IASB opstiller tre forskellige måder der kan opnås kontrol på;

1. *"the controlling entity model"*
2. *"the common control model"*
3. *"the risks and rewards model"*

Disse tre metoder har sit udgangspunkt i Diskussionspapiret fra 2008. Specialet vil nu kort forklare og analysere de tre metoder for kontrol, som IASB-opstiller.

⁶² ED10, afsnit BC23

⁶³ ED 10, afsnit BC23-24

⁶⁴ Bemærk også at flere af de investeringsvirksomheder der ønsker dette, ikke opfylder US GAAP's definition på en investeringsvirksomhed.

⁶⁵ ED 10, afsnit BC 32

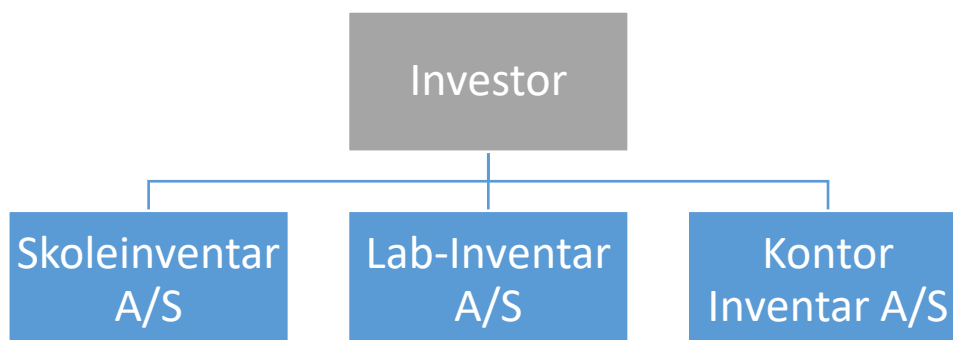
⁶⁶ Og SIC-12 for den sags skyld.

3.2.2.1.1 The controlling entity model

“the controlling entity model” forstås som at når en koncern aflægger rapport, så omfatter denne rapport den kontrollerede enhed og de andre enheder som er under dens kontrol. Her skal kontrol stadig forstås på samme måde som ovenstående citat. Da denne kontrol definition har en stor lighed til IAS 27 (2008)’s kontrol definition, bliver det første spørgsmål så også: Hvad med Special Purpose Entities? Disse var tidligere omtalt i SIC-12 (2008), men som udtrykt i Exposure draft 10, havde IASB et ønske om at denne skulle tilbagerulles og erstattes af en nyere og mere omfattende standard. IASB mener dog at ud fra “the controlling entity model” kan der argumenteres for at denne også omfatter SPE’er, da deres konsolideringer er bestemt ud fra fordele, som jo er nævnt i deres arbejdsdefinition af kontrol. Dette begrundes med, at i en SPE vil enheden som er berettiget til størstedelen af fordelene eller udsat for størstedelen af risiciene være den som har kontrollen. Her kan forestilles en SPE hvor en bestyrer er blevet givet magten over de finansielle og driftsmæssige forhold/politikker, men ikke modtager fordelene.

3.2.2.1.2 The common control model

“the common control model” er når f.eks. en familie på fem ejer tre enheder, hvor ingen af de fem i familien har en kontrollerende evne. Et andet eksempel kan være, at en person ejer tre enheder, men denne person er ikke påkrævet til at udarbejde en konsolideret årsrapport for de tre enheder⁶⁷;

Figur 5: Eksempel på "common control model"

Kilde: Egen udarbejdet.

⁶⁷ Discussion Paper; Preliminary Views on an improved Conceptual Framework for Financial Reporting, 2008, afsnit BC80-82

Personen, her kaldet investor, ejer de tre søsterselskaber, men er ikke påkrævet at udarbejde en samlet årsrapport for de tre selskaber, men kun én separat for hver enhed. Der kan derfor argumenteres for at der bør udvikles en model som kan omfatte disse eksempler, hvor det vil være muligt at samle enheder under kontrol af samme ejerkreds. Dette kan ske enten obligatorisk eller frivilligt, da der i princippet ikke er tale om et koncernforhold. Dette vil være en kombineret årsrapport i stedet for en konsolideret årsrapport. En samlet årsrapport for investoren og hans tre enheder vil kunne give bedre information til enhedernes interessenter.

IASB vurderer dog at "common control model", sammenholdt med "controlling entity model", ikke er ligeså konsistent som "controlling entity model" i forhold til målet med regnskabsaflæggelse. IASB er dog også af den holdning at "the common control model" har en vis berettigelse, og ønsker i deres diskussionspapir at denne diskussion af "the common control model" også bliver omfattet i den kommende standard.

3.2.2.1.3 The risks and rewards model

Den sidste kontrol model som IASB beskriver er; "The risks and rewards model", denne har sit udgangspunkt i et argument om at når aktiviteterne i en enhed påvirker rigdommen for de resterende aktionærer i den første enhed, skal disse kombineres til én samlet gruppe rapportering. Dette må ses som bred formulering af definitionen, og det vil være nødvendigt at afgrænse dette væsentligt. Dette bliver derfor ikke relevant at arbejde videre med "risks and rewards" modellen, da den simpelthen ikke giver et godt nok grundlag til at afgøre kompositionen af en koncernrapporteringsenhed. IASB påtaler dog at "the risks and rewards" modellen både kan blive en bredere eller snævre koncern definition end "the controlling entity" modellen⁶⁸. Dette skyldes at følgende:

1. Den kan resultere i at være bredere, da den ikke kræver at den første enhed har kontrol over den anden enhed.
2. Den kan resultere i at være snævre, da den kun fokuserer på en bestemt type af risici og fordele.

⁶⁸ DP, afsnit 102-103

IASB vælger på baggrund af flere ting, men især manglen på et veldefineret koncept, ikke at arbejde videre med "risks and rewards" modellen⁶⁹.

3.2.2.2 Opsummering

De tre kontrolmodeller er nu blevet kort gennemgået, og der var tydeligvis to der kunne arbejdes videre med "the controlling entity" og "the common control". IASB foreslår i ED 10, at der i første omgang kun arbejdes videre med "the controlling entity" modellen, og at ED 10 ikke i første omgang skal adressere anvendelse af "the common control" modellen⁷⁰. Denne beslutning kan anskues på flere måder, specialet vil her fremhæve to;

1. Beslutningen om at "common control" modellen ikke skal omfattes af IFRS 10 (2012), er taget på baggrund er det ikke ønsket at introducere en halvfærdig standard. Det forstås som at IASB har "lært lektien" fra IAS 27 (2008), og indset at en standard med så store mangler vil blive kritiseret og vil hurtigere end tidligere skulle erstattes igen.
2. Beslutningen om at "common control" modellen ikke skal omfattes af IFRS 10 (2012), må antages at skyldes at IASB ikke har kunnet overskue konsekvenserne, samt praksis for dette. Det kunne potentielt have resulteret i enormt arbejde for IASB, samt yderligere risikere at ende i det ovenstående, hvor der kunne blive udgivet en halvfærdig standard.

Kontrolbegrebet i IFRS 10 (2012), skal derfor udarbejdes på grundlag af "controlling entity" modellen, ligesom IAS 27 (2008)'s kontrol begreb. Dette betyder dog ikke at kontrolbegrebet ikke kan revideres, men at udgangspunktet og formålet med det vil forblive det samme.

3.2.3 Kontrol ved Exposure Draft 10

Kontrolbegrebet IASB har opereret med ved forarbejdet til IFRS 10 (2012), har indtil Exposure Draft 10 været følgende;

" Control of an entity is the ability to direct the financing and operating policies of an entity, so as to access benefits from that entity (or to reduce the incidence of losses) and increase, maintain or protect the amount of those benefits (or reduce the amount of those losses)."

⁶⁹ DP, afsnit 105

⁷⁰ ED10, afsnit BC33

Dette ligger, som tidligere nævnt, tæt op af IAS 27 (2008)'s kontrol definition. Men ved udarbejdelsen af Exposure Draft 10, gør IASB sig nogle overvejelser, og vælger at redefinerer kontrolbegrebet fra tidligere diskussionspapir. Tidligere i IAS 27 (2008) og Diskussionspapiret har vi set en kontrol ligning som har været todimensional jf. Figur 2.

Men i Exposure draft 10, ses der nu en udvikling af kontrolligningen, kontrol defineres nu ud fra tre bestanddele;

- a. Power/magt
- b. Returns/udbytte(både positivt og negativt)
- c. The link between power and returns/Sammenhæng mellem magt og afkast.⁷¹

Power/magt dette begreb er også et der eksisterer i IAS 27 (2008), hvor denne kan ses som ækvivalenten til "indflydelse til at styre økonomiske og driftsmæssige beslutninger". IASB vælger dog i Exposure draft 10 at foreslå at dette kontrolbegreb bliver udvidet til at omfatte; magt til at styre en anden enheds aktiviteter. IASB foreslår i Exposure draft 10 at den kommende IFRS også vil fokusere på de facto kontrol, og ikke kun de jure kontrol. IASB's opdatering til IAS 27 (2008)⁷² ses at blive ført videre ind i IFRS 10 (2012), og at fokus i langt større grad vil være på de facto kontrollen. Dette betyder at power/magt delen i praksis er uændret fra IAS 27 (2008) hvis IASB's opdatering af IAS 27 (2008) i oktober 2005 tages med. På nær at det i Exposure draftet ikke er nogle afgrænsede aktiviteter, men blot enhedens aktiviteter.

Returns/udbytte er den kontrollignings del der skal erstatte fordele/benefits delen i IAS 27 (2008). Det ses at IASB stadig bevarer holdningen om at det er vigtigt at magt ikke er den eneste faktor for kontrol, da der kan være situationer hvor investor har magt uden at få fordelene af enhedens aktiviteter, og omvendt. I Exposure draft 10 ændres der fra "benefits" til "returns", dette skyldes at fordele har en positiv klang, og dette kan resultere i at være misvisende i forhold til at omfatte negativt udbytte⁷³. Udover navneændringen dækker denne ligningsdel over den samme del som i IAS 27 (2008).

⁷¹ ED 10, afsnit BC42

⁷² IASB, Update October 2005.

⁷³ ED 10, afsnit BC 52

Link between power and returns/sammenhæng mellem magt og udbytte er den sidste ligningsdel i Exposure draft 10. Denne del skal forstås som evnen til at bruge ens magt til at påvirke ens udbytte. Det skal her tydeliggøres, at selvom investor har magt over enheden, eksisterer der ikke kontrol, hvis enheden ikke har ret til udbytte samt evnen til at kunne påvirke udbyttet. Grundlaget for at tilføje dette er fra IASB's side et øget fokus på at omfatte og påtale principal-agent problemstillinger. IASB mener ikke at magt afgivet til en agent kan betyde at der skal ske en konsolidering. Denne problemstilling illustrerer Søgaard;

Figur 6: Principal-/agentforhold

Kilde: Søgaard, 2015, s. 151

Det ses i lyset af ovenstående illustration, at den sidste del af kontrolligningen bliver utrolig relevant. Dette skyldes at når investor er agent vil den skabe afkastet til fordel for andre end den selv, selvom den har magt og ret til udbytte.

I ovenstående afsnit fremgår det tydeligt at IASB ønsker at ændre kontrolbegrebet, og at dette må antages at gøres fordi det menes at have en betydning og indflydelse på konsolideringer. Især på vurderingen af principal-agent problemstillinger må det antages at få en effekt. Det skal dog nævnes at der fastholdes at kun én part kan have kontrol over en enhed, kontrol kan ikke deles.

3.2.4 Kontrol ved IFRS 10 (2012)

I følgende afsnit vil kontrol ved IFRS 10 (2012) blive gennemgået og analyseret. Der vil som tidligere nævnt blive taget udgangspunkt i den engelske version fra EU. Der vil undervejs blive sammenlignet med den danske oversættelse.

Den engelske version af IFRS 10 (2012) definerer kontrol således:

” An investor controls an investee when it is exposed, or has rights, to variable returns from its involvement with the investee and has the ability to affect those returns through its power over the investee.”

IFRS 10 (2012)’s kontrolligningen har sit udgangspunkt fra Exposure draft 10, dog med et par mindre revideringer. IFRS 10 (2012) har derfor også tre komponenter i kontrolligningen;

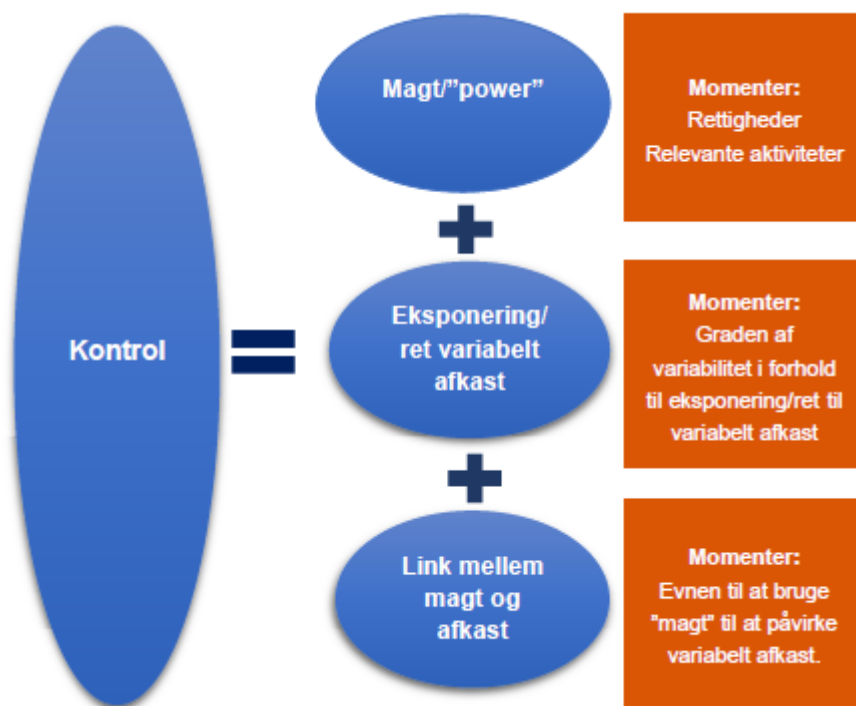
- a. Power over the investee
- b. Exposure, or rights, to variable returns from its involvement with the investee
- c. The ability to use its power over the investee to affect the amount of the investor’s returns

Det skal dog bemærkes at der i den danske oversættelse stadig er anvendt følgende udtryk;

”Med henblik på at fastslå, hvorvidt en investor har bestemmende indflydelse på en virksomhed, der er investeret i, skal denne investor vurdere, om alle følgende betingelser er opfyldt;”

Her er bibeholdt udtrykket bestemmende indflydelse, som ikke er at finde i den engelsk IFRS 10 (2012) version, hvor der i stedet er valgt udtrykket ”control”. Det kan antages at bestemmende indflydelse giver associationer til stemmeret og majoritets karakteristika, i stedet for kontrol karakteristika som egentlig må antages at være hensigten.

Kontrolligningen i IFRS 10 (2012) kommer til at se således ud:

Figur 7: IFRS 10 (2012) Kontrolligning

Kilde: Gitte Søgaard (2015) s. 129

\"Power over the investee\" skal på dansk forstås som beføjelse over den enhed som der investeret i, jf. Kommissionens forordning nr. 1254/2012 af 11/12/12. Dette kan ses som en direkte oversættelse, som tager hensyn til forskellige magt scenarier. Heriblandt kan især fremhæves at IASB har vedholdt fra ED 10, at definitionen af magt ikke skal begrænses til økonomiske og driftsmæssige beføjelser. Dette er der flere grunde til, men hovedsageligt afspejler dette IASB's ønske om at lave en definition hvor SPE'er også er omfattet. Det ses, som tidligere nævnt, at der i SPE'er kan forekomme, at alle driftsmæssige og finansielle beslutninger er taget.

Men hvad menes der så med beføjelser eller \"power\"? IASB definerer det som evnen til at styre de relevante aktiviteter, de aktiviteter som har en væsentlig effekt på udbyttet fra investeringseenheden. Valget af \"relevante aktiviteter\" er igen en klar afstandtagen fra den tidligere definition, som omhandlede de økonomiske og driftsmæssige beføjelser. Det ses yderligere at med \"power over the investee\" igen ønskes at fremhæve, at der er tale om de facto kontrol, men også at der er tale om evnen til at bestemme relevante aktiviteter og ikke den faktiske udøvelse af \"power\";

"An investor with the current ability to direct the relevant activities has power even if its rights to direct have yet to be exercised."⁷⁴

De relevante aktiviteter bliver her bredt defineret som de aktiviteter, der har en væsentlig indflydelse på effekten af udbyttet fra investeringsenheden. IASB nævner dog en række eksempler, disse er ikke udtømmende;

- "(a) selling and purchasing of goods or services;
- (b) managing financial assets during their life (including upon default);
- (c) selecting, acquiring or disposing of assets;
- (d) researching and developing new products or processes; and
- (e) determining a funding structure or obtaining funding."⁷⁵

Det er tydeligt ved ovennævnte eksempler, er at hovedfokusset stadig er på de finansielle og driftsmæssige beføjelser, dog med vigtige tillæg. Her nævnes f.eks. Research and Development, som ikke tydeligt indgik under IAS 27 (2008). De forskellige beføjelser skal ses i forhold til deres påvirkning på enhedens afkast. R&D kan i nogle tilfælde have en enorm stor påvirkning på enhedens afkast, især i forskningsfokuseret enheder, f.eks. enheder i medicinalbranchen. Men kan i andre tilfælde have en lille og evt. uvæsentlig påvirkning på enhedens afkast, f.eks. i handelsenheder, hvor der ofte ikke vil være fokus på R&D. Det er her tydeligt at IASB har bevæget sig i en bredere retning end IAS 27 (2008), og på dette punkt bør omfatte flere enheder end tidligere, og derved medføre flere konsolideringer. De tidligere kontrolkrav fra IAS 27 (2008), vedrørende finansielle og driftsmæssige beføjelser, eksisterer stadig i IFRS 10 (2012), men er her suppleret af yderligere relevante aktiviteter.

3.2.4.1.1 Rettigheder

De finansielle og driftsmæssige beføjelser kan give kontrol over en enhed i IAS 27 (2008), og som nævnt i ovenstående er dette også tilfældet i IFRS 10 (2012), hvor relevante aktiviteter er defineret. Men de relevante aktiviteter kan ikke styres uden rettigheder. Her kan det ses at IASB har fremhævet nogle bestemte, ikke udtømmende, rettigheder, som af dem menes relevante for om der eksisterer kontrol over de relevante aktiviteter. IASB nævner følgende eksempler;

⁷⁴ IFRS 10 (2012), afsnit 12.

⁷⁵ IFRS 10 (2012), afsnit B11

- *“rights in the form of voting rights (or potential voting rights) of an investee (see paragraphs B34–B50);*
- *rights to appoint, reassign or remove members of an investee’s key management personnel who have the ability to direct the relevant activities;*
- *rights to appoint or remove another entity that directs the relevant activities;*
- *rights to direct the investee to enter into, or veto any changes to, transactions for the benefit of the investor; and*
- *other rights (such as decision-making rights specified in a management contract) that give the holder the ability to direct the relevant activities.”⁷⁶*

Af ovennævnte eksempler er det igen de jure rettighederne der er tydelige. Det uddybes dog af IASB i IFRS 10 (2012), hvor det yderligere forklares;

“In some circumstances it may be difficult to determine whether an investor’s rights are sufficient to give it power over an investee. In such cases, to enable the assessment of power to be made, the investor shall consider evidence of whether it has the practical ability to direct the relevant activities unilaterally...”⁷⁷

Her ses det at IFRS 10 (2012) nu har fokus på de facto kontrol, dette ses på ordvalget *“practical ability”*, det er den praktiske evne til at styre de relevante aktiviteter, selvom investor ikke besidder de jure rettighederne til det. Dette ses yderligere i de følgende eksempler som IASB giver;

- a. “The investor can, without having the contractual right to do so, appoint or approve the investee’s key management personnel who have the ability to direct the relevant activities.*
- b. The investor can, without having the contractual right to do so, direct the investee to enter into, or can veto any changes to, significant transactions for the benefit of the investor.*
- c. The investor can dominate either the nominations process for electing members of the investee’s governing body or the obtaining of proxies from other holders of voting rights.*

⁷⁶ IFRS 10 (2012), afsnit B16

⁷⁷ IFRS 10 (2012), afsnit B18

- d. *The investee's key management personnel are related parties of the investor (for example, the chief executive officer of the investee and the chief executive officer of the investor are the same person).*
- e. *The majority of the members of the investee's governing body are related parties of the investor.*⁷⁸

Det bliver tydeligt at der nu ikke kun er tale om de jure rettigheder, der er også tale om de facto rettigheder, rettigheder som er opstået uden et juridisk grundlag, som f.eks. manglede organisering fra andre investorer. Dette må ses som en klar kontrast til IAS 27 (2008), hvor de facto kontrolmuligheder ikke er nævnt⁷⁹, og denne de facto kontrol kan opstå helt uden stemmeandele, bliver også senere bekræftet af ESMA, se nedenstående afsnit om kontrol uden kapitalandele.

Jf. IAS 27 (2008) afsnittet blev der også kort nævnt to rettighedsgrupper, "participative" og "protective" rettigheder. Participative er de almindelige "deltagerrettigheder", mens protective er de mere snævre investor "beskyttende rettigheder". I IFRS 10 (2012) bliver der grupperet to slags rettigheder, her er fokus på "Substantive" og "protective" rettigheder. I den danske oversættelse er der valgt begreberne materielle rettigheder samt beskyttelsesrettigheder. De to begreber overlapper også hinanden, da beskyttelsesrettigheder også kan være materielle, men disse rettigheder jf. IFRS 10 (2012) medfører ikke bestemmende indflydelse.

3.2.4.1.2 Beskyttelsesrettigheder

Beskyttelsesrettigheder eller protective rights afgrænses overfor andre rettigheder i IFRS 10 (2012), og overfor "participative rights" i IAS 27 (2008). Beskyttelsesrettighederne har samme betydning som i IAS 27 (2008), og er rettigheder der ikke kan hindre eller medføre bestemmende indflydelse i enheden, men kun skal beskytte investorens egne snævre interesser. Her kan fra praksis nævnes Jysk koncernen; Lars Larsen Group er ejet 99 % af Larsen familien, mens den sidste 1 % ejes af Jysk Fonden. Denne ene procent har dog vetoret vedrørende f.eks. salg af Lars Larsen Group, og dette kan jf. IFRS 10 (2012) ses som en beskyttelsesrettighed.⁸⁰

⁷⁸ IFRS 10, (2012), afsnit B18

⁷⁹ Udover i det omtalte nyhedsbrev fra IASB oktober 2005.

⁸⁰ Pedersen, 2017

Denne ovenstående beskyttelsesrettighed som Jysk Fonden har vedrørende Lars Larsen Group medfører ikke bestemmende indflydelse, da den ikke medfører at Fonden kan styre de relevante aktiviteter, men blot være involveret i ekstraordinære beslutninger.

3.2.4.1.3 Materielle rettigheder

For at rettighederne skal kunne have indflydelse, og eventuelt medføre bestemmende indflydelse skal rettigheden være af materiel karakter, det betyder at investoren skal have praktisk mulighed for at udøve denne rettighed⁸¹. Der skal vurderes hvorvidt investoren rent faktisk kan anvende denne/disse rettigheder. Når disse rettigheder vurderes, skal der tages højde for om der eksisterer hindringer for at rettigheder(ne) kan blive udøvet. Her kan der f.eks. nævnes at hvis rettighederne kræver samtykke fra en eller flere andre investorer, så skal der vurderes hvor mange der skal give samtykke. Jo flere investorer der skal give samtykke jo større er chancen for at retten ikke er materiel. Andre investorers materielle rettigheder kan derfor også hindre én anden investor i at have bestemmende indflydelse over enheden, på trods af f.eks. stemmemajoriteten.

IFRS 10 (2012) lægger, ligesom IAS 27 (2008), også vægt på potentielle stemmerettigheder. IFRS 10 (2012) uddyber dog dette væsentligt mere end IAS 27 (2008), som tidligere nævnt, blot nævner at disse skal vurderes. IFRS 10 (2012) bibeholder IAS 27 (2008)'s krav om vurdering af potentielle stemme rettigheder, og at disse jf. IFRS 10 (2012) skal være materielle. Det skal være muligt at udøve disse klausuler, og opnå de potentielle stemmerettigheder. IFRS 10 (2012) udvider i forhold til IAS 27 (2008), med at investoren nu også skal vurdere disse potentielle stemmerettigheder sammenholdt med eventuelt andre beslutningstagende rettigheder som investorer besidder. IFRS 10 (2012) udbyder følgende i forhold til IAS 27 (2008);

” Substantive potential voting rights alone, or in combination with other rights, can give an investor the current ability to direct the relevant activities.”⁸²

Det er muligt at have kontrol over en enhed selvom der kun besiddes potentielle stemme rettigheder. Det må yderligere antages at kravet i IAS 27 (2008) om at investors finansielle situation ikke skal indgå i bedømmelsen af de potentielle stemmerettigheder er videre ført i IFRS 10 (2012).

⁸¹ IFRS 10 (2012), afsnit B22

⁸² IFRS 10 (2012), afsnit B50.

Det noteres yderligere af specialet at der ses en forskel fra IAS 27 (2008) til IFRS 10 (2012) vedrørende anvendeligheden af rettigheder. IAS 27 (2008) havde intet krav om at investor besad evnen til at udnytte sin magt til opnå fordele, blot at magten eksisterede. IFRS 10 (2012) kræver, at investor kan udnytte sine rettigheder til at påvirke afkastet. Denne begrænsning for at udnytte magten til at påvirke afkastet eksisterede ikke i IAS 27 (2008), men eksisterer i IFRS 10 (2012).

3.2.4.2 Exposure, or rights, to variable returns / Eksposering eller ret til variable afkast

Eksposering eller ret til variable afkast, er når en investors afkast fra dens involvering i enheder, kan variere som et resultat af investorens performance. IASB klargøre at investorernes afkast, kan være positivt, negativt eller både positivt og negativt. IASB tydeliggør endnu engang at kun én investor kan have kontrol over enheden, men flere kan få et afkast på baggrund af deres performance/involvering i enheden⁸³.

Der er valgt at bruge begrebet afkast/returns i IFRS 10 (2012) i stedet for fordele/benefits som var tilfældet i IAS 27 (2008), som tidligere nævnt skyldes dette at fordele/benefits har en positiv klang, men afkast kan også være negative. Med begrebet "afkast" i IFRS 10 (2012), er det vigtigt at fastslå at der på afkast ikke blot tænkes på monetære afkast, men på alle slags afkast. Her kan f.eks. nævnes afkast som; Adgang til viden, stordriftsfordele, handelsaftaler m.m. Dette var dog også tilfældet i IAS 27 (2008), så den største ændring må her ses at være ordvalget. Det vurderes at valget af ordet afkast i stedet for fordele er mere retvisende, og vil medføre en mere retvisende forståelse af IFRS 10 (2012).

3.2.4.3 Link between power and returns

Link mellem bestemmende indflydelse og afkast er det sidste element i IFRS 10 (2012)'s kontrol ligning. Denne tredje komponent skal dække de mangler der kan opstå ved tilbagetrækningen af SIC-12 (2008). SIC-12 (2008) omhandlede som tidligere nævnt Special Purpose entities, også kaldet strukturerede enheder. IFRS 10 (2012) løser problemstillingen om hvem der skal konsolideres strukturerede enheder ved at indføre, at der skal være et link mellem magt og afkast;

" An investor controls an investee if the investor not only has power over the investee and exposure or rights to variable returns from its involvement with the investee, but

⁸³ IFRS 10 (2012), afsnit 15.

also has the ability to use its power to affect the investor's returns from its involvement with the investee."⁸⁴

Det må her antages at IASB, i forhold til strukturerede enheder, vurderer at en enhed sjældent vil stifte en struktureret enhed uden at forvente at kunne få fordele fra dens aktiviteter. Det ses, som tidligere nævnt, at beslutningstagerne i en SPE ofte er underlagt nogle strenge begrænsninger fra stifteren af den strukturerede enhed, dette betyder at der kan være eksempler, hvor alle beslutninger vedrørende de relevante aktiviteter er taget på forhånd. Det må derfor antages at selvom der er afgivet magt over de relevante aktiviteter til en tredje part, kan tredje parten ikke konsolidere den strukturerede enhed. Dette skyldes at (majoriteten af) fordelene fra dennes aktiviteter ikke tilfalder tredje parten, men ofte stifteren. Dette betyder at der også er en vis principal/agent problemstilling i dette. Denne komponent er derfor også inddraget for at afhjælpe principal-agent problemstillingerne, vedrørende hvem der har den egentlige bestemmende indflydelse ved situationer med delegeret magt⁸⁵. IFRS 10 (2012) klarlægger at når en investor med beslutningstagende rettigheder vurderer om den kontrollerer en investeringsenhed, skal det fastlægges om investoren er en principal eller en agent. Yderligere skal investoren klarlægge, om en anden enhed med beslutningstagende rettigheder agerer som en agent for investoren⁸⁶.

Når magten er delegeret til en agent, handler agenten på vegne af principalens interesser, og derfor kontrollere agenten ikke enheden, dette gør principalen stadig. Der har i IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008) ikke tidligere været vejledning omkring vurderingen af principal-agent forholdene. Hvor det udfra IAS 27 (2008) og til en vis grad også SIC-12 (2008), kan argumenteres for at agenten har bestemmende indflydelse i enheden, og ikke principalen da denne er blevet uddelegeret. Jf. Kontrolligningen i IAS 27 (2008), kan der argumenteres at indflydelse til at styre økonomiske og driftsmæssige beslutninger er uddelegeret til agenten, og opnåelse af fordele fra enhedens aktiviteter, kan komme til udtryk ved at agenten eventuelt får del af overskuddet. Dette er u hensigtsmæssigt, da agenten jo agerer på principalens interesser og ikke sine egne⁸⁷, og majoriteten af fordelene må antages at tilfalde principalen, selvom dette kan være svært at vurdere.

⁸⁴ IFRS 10 (2012), afsnit 17

⁸⁵ ED 10 (2008), afsnit BC88

⁸⁶ IFRS 10 (2012), afsnit B58

⁸⁷ Det kan dog diskuteres jf. Kaplan & Atkinson, 1998 om dette så også holder.

På baggrund af ovenstående har IFRS 10 (2012) valgt at indføre dette krav om et link mellem indflydelse og afkast, da både indflydelse og eksponering for afkast kan være til stede, uden at der eksisterer kontrol over enheden jf. ovenstående.

3.2.4.3.1 Principal eller agent?

Det bliver jf. ovenstående, vigtigt at kunne klart definere om en beslutningstager er agent eller principal, og her opstiller IFRS 10 (2012) også fire faktorer, der skal undersøges før det kan fastlægges om beslutningstageren er agent eller principal;

- *“the scope of its decision-making authority over the investee (paragraphs B62 and B63).*
- *the rights held by other parties (paragraphs B64–B67).*
- *the remuneration to which it is entitled in accordance with the remuneration agreement(s) (paragraphs B68–B70).*
- *the decision maker’s exposure to variability of returns from other interests that it holds in the investee (paragraphs B71 and B72).”⁸⁸*

IASB tydeliggør at disse fire faktorer skal vægtes forskelligt alt efter enhedens forhold og struktur. Det er yderligere værd at bemærke at strukturen for enheden bliver nævnt. Dette kan ses som et fokus fra IASB’s side om at omfavne SPE’erne, og de mekanismer der her kan være stillet op.

3.2.4.3.1.1 Omfanget af beslutningstagerens beføjelser

IFRS 10 (2012) mener at der to faktorer der skal vurderes når omfanget af beslutningstagerens beføjelser bliver vurderet;

1. *“ the activities that are permitted according to the decision-making agreement(s) and specified by law, and*
2. *the discretion that the decision maker has when making decisions about those activities.”⁸⁹*

Den første af faktorerne er omfanget af beslutningstagerens beføjelser til at tage beslutninger. Her skal der først og fremmest forstås de aktiviteter beslutningstageren kan tage beslutninger indenfor, samt den beføjelse beslutningstageren har når der træffes beslutninger. Men det skal også forstås som at formålet med og opbygningen af enheden også er vigtig når det vurderes om

⁸⁸ IFRS 10 (2012), afsnit B60

⁸⁹ IFRS 10 (2012), afsnit B62

beslutningstageren er principal eller agent⁹⁰. Hvis beslutningstageren har været en væsentlig del af selve etableringen af enheden, kan dette også være incitament til at opnå beføjelse til at styre enhedens relevante aktiviteter, er beslutningstageren derimod kommet til senere, må incitamentet også være et andet. Formålet med enheden er også vigtigt, da det her skal vurderes hvorvidt formålet har et interessesammenfald med beslutningstageren. Dette betyder at der skal vurderes hvilke beslutninger den delegerede beslutningstager kan tage. IAS 27 (2008) kræver beføjelse over de finansielle og driftsmæssige beslutninger, I IFRS 10 (2012) er det beføjelser over de relevante aktiviteter. Jo større beføjelse jo mere tyder på at beslutningstageren er principal.

3.2.4.3.1.2 Andre investorers rettigheder

Andre investorer rettigheder bliver den anden faktor, her er det igen de materielle rettigheder der skal ses på. Hvis andre investorer i enheden har materielle rettigheder der kan påvirke beslutningstagerens mulighed for at udøve bestemmende indflydelse på de relevante aktiviteter, kan det antyde at beslutningstager er agent. Her nævner IFRS 10 (2012) specifikt fjernelsesrettigheder, det er rettigheder hvor f.eks. en eller flere parter har ret til at afsætte beslutningstageren uden begrundelse. Som det er med de fleste andre rettigheder, så gælder det også her at hvis der er flere parter som i fællesskab skal udøve fjernelsesrettigheder, jo mindre vægt skal den tillægges.

3.2.4.3.1.3 Aflønning af beslutningstager

Den tredje faktor er aflønning af beslutningstageren, hvor en vurdering af variabiliteten i denne aflønning bliver essentielt når principal/agent forholdet skal vurderes. Jo større variabilitet, jo mere taler det for at beslutningstageren er principal og ikke agent. Yderligere fremhæver IFRS 10 (2012) to faktorer beslutningstagerens aflønning bør vurderes på;

1. " The remuneration of the decision maker is commensurate with the services provided.
2. The remuneration agreement includes only terms, conditions or amounts that are customarily present in arrangements for similar services and level of skills negotiated on an arm's length basis."⁹¹

Hvis de to ovenstående faktorer ikke er opfyldt af beslutningstagerens aflønning, kan beslutningstageren ikke være en agent. Det må her vurderes at IASB har vurderet at en agent ikke

⁹⁰ IFRS 10 (2012), afsnit B62-63

⁹¹ IFRS 10 (2012), afsnit B69

vil acceptere en aflønning som ikke realistisk i forhold til den ydelse der leveres. IASB definerer ikke om der tale om en usædvanlig lav eller høj aflønning. Specialet må derfor antage at IASB har fokus på en lav aflønning af beslutningstageren, og hvis denne vurderes til at være lavere end hvad der er forventeligt for de ydede ydelser, så må beslutningstageren være en principal. Da en usædvanlig lav aflønning af en agent vil medføre at agenten ville forlade enheden, da agentens interesse i enheden oftest kun vil være lønnen.

3.2.4.3.1.4 Beslutningstagers variabilitet i afkast

Den fjerde og sidste faktor der skal vurderes, er beslutningstagerens eksponering over for variabilitet i afkast fra andre interesser i enheden. Her skal det vurderes om beslutningstageren besidder andre interesser i enheden, f.eks. om beslutningstageren har fordringer til gode i enheden, udover den allerede omtalte aflønning. Hvis en beslutningstager har andre interesser i enheden, støtter det en formodning om at han er principal. IFRS 10 (2012) opstiller to vurderings faktorer vedrørende beslutningstagers variabilitet i afkast;

1. " the greater the magnitude of, and variability associated with, its economic interests, considering its remuneration and other interests in aggregate, the more likely the decision maker is a principal.
2. whether its exposure to variability of returns is different from that of the other investors and, if so, whether this might influence its actions. For example, this might be the case when a decision maker holds subordinated interests in, or provides other forms of credit enhancement to, an investee."⁹²

Det kan ud fra de to faktorer ses at IFRS 10 (2012) vurderer at en agent bør have færre interesser og disse bør være mindre variable end de interesser en principal besidder.

3.2.4.4 Udøvelse af kontrol

I IFRS 10 (2012), ligesom det også var tilfældet i IAS 27 (2008), ses der intet krav om udøvelse af kontrol, men derimod er evnen til at udøve kontrol nok. Dette ses bekræftet i EECS afgørelse, EECS/0215-06;

⁹² IFRS 10 (2012), afsnit BC72

Holdingselskabet har 49.99 % af kapitalen i Enhed A, og behandler dem som associeret i deres koncernregnskab. Bestyrelsen i Enhed A består af 5 personer, hvoraf Holdingselskabet kan udpege 3 af de 5. Der har ikke været fuld deltagelse fra ejerkredsen, hverken personligt eller gennem "proxy voting" ved de sidste to årlige generalforsamlinger for Enhed A. Holdingselskabet mener ikke de har bestemmende indflydelse over Enhed A, da de ikke besidder en majoritet af stemmeandele. Yderligere mener holdingselskabet at det ikke har magt til at instruere to af de udpegede bestyrelsesmedlemmer, som er kategoriseret som holdingselskabet repræsentanter i Enheds A's årsregnskab.

ESMA⁹³ konkluderer at Holdingselskabet har den praktiske evne til at styre de relevante aktiviteter ensidigt, og derfor besidder den de facto kontrol over Enhed A.

Det ses ud fra ovenstående ESMA afgørelse at der i IFRS 10 (2012) stadig vurderes, at passiv kontrol er nok til at konsolidere, selvom denne kontrol ikke udøves. Dette er ikke ændret fra IAS 27 (2008). Dette vurderes af specialet at grunden til dette er, at den faktiske udøvelse af kontrol, er svær at vurdere.

3.2.4.5 Kontrol uden at eje kapitalandele

Det er i IFRS 10 (2012) muligt at have bestemmende indflydelse/kontrol uden at eje kapitalandele. Dette må ses gennem det øgede fokus på de facto kontrol. Det bliver yderligere bekræftet gennem EECS/0215-05. Denne ESMA afgørelse omhandler følgende;

Enhed B har og driver en vindmøllepark. Denne var struktureret som et begrænset partnerskab med to partnere, generel partner og begrænset partner. Alle forretningsbeslutninger bliver taget af generel partner, kun ekstraordinære beslutninger som f.eks. salg af enheden, kræver godkendelse af begrænset partner. Begrænset partner ejer dog hele kapitalandelen, denne er dog usignifikant i forhold til finansieringen af Enhed B. Den begrænsede partner kunne ikke fjerne den generelle partner.

⁹³ European Securities and Markets Authority.

Enhed B er finansieret gennem obligationer opdelt i Senior, Junior og efterstillede obligationer. I januar 2013 blev 70 % af de efterstillede obligationer opkøbt af Enhed A, og nogle rettigheder forbundet med disse. Heriblandt rettigheden til at udpege generelpartneren af enheden. Derved blev CEO'en af Enhed A udpeget som generelpartner af Enhed B. Enhed A mener de har kontrol over Enhed B, da de kan udpege generelpartneren.⁹⁴

ESMA er enige i denne vurdering og begrundet det yderligere med at Enhed A gennem købsaftalen af obligationerne har indregnet en pris der svarer til mellem 0-40% af det nominelle beløb, afhængig af resultaterne Enhed B leverer. Den magt som Enhed A besidder kan også bruges til at påvirke det variable afkast.

Det ses ud fra ovenstående at der i IFRS 10 (2012) er mulighed for at kontrollere en enhed uden at eje kapitalandele, andre interesser der er udsat for variabelt afkast vurderes som tilstrækkeligt. Dette er der i praksis ikke noget til hinder for i IAS 27 (2008), men det må dog siges at virke usandsynligt at komme frem til denne konklusion på baggrund af IAS 27's (2008) kontrolligning.

3.2.5 Opsummering

I foregående afsnit er IFRS 10 (2012) blevet gennemgået og analyseret. Jf. foregående afsnit er IFRS 10 (2012) blevet udarbejdet efter en del overvejelser og diskussioner fra IASB's side, hvor der blandt andet er taget stilling til hvilke kontrol metoder der skal bearbejdes samt hvordan kontrol/bestemmende indflydelse kan defineres i forhold til disse.

De store ændringer består i at magt/"power" nu ikke blot centrerer sig om de finansielle og driftsmæssige beføjelser, men snarere om de relevante aktiviteter, som må ses som en væsentlig bredere definition end IAS 27 (2008)'s. Eksponering/ret til variabelt afkast skal nu ikke kun ses som de fordele der kan komme fra investeringsenheden, men også de negative afkast der kan tilfalde investor. Yderligere er afkast blevet mere præcist defineret i IFRS 10 (2012) end i IAS 27 (2008), hvor især graden af variabilitet bliver central for om der eksisterer kontrol af investeringsenheden. Dette må også antages at være en bredere definition end den tidligere fra IAS 27 (2008), som kun omtalte det som fordele. Den sidste faktor i IFRS 10 (2012)'s kontrol ligning er link mellem magt og afkast, her skal det vurderes hvorvidt beslutningstageren i enheden har mulighed for at bruge sin magt til

⁹⁴ ESMA, EECS/0215-05

at påvirke det afkast der er i investeringsenheden. Dette må ses som et yderligere krav som ikke var til stede i IAS 27 (2008), og må derfor også resultere i en snævre definition. Om end en mere præcis definition.

Yderligere kan det påpeges at IFRS 10 (2012) nu inddrager de facto kontrol, og ikke blot medtager denne gennem et nyhedsbrev, som var tilfældet ved IAS 27 (2008). Dette kan også ses som en bredere definition, da det ikke kan forventes at samtlige revisorer læser IASB's nyhedsbrev.

IFRS 10 (2012) kan også vurderes i forhold til de kontrolrelaterede mål som er opsat for IFRS 10 (2012), i blandt andet Exposure Draft 10 (2008);

- Uoverensstemmelser mellem IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008).
- Behovet for én klar definition af kontrol

Der er med IFRS 10 (2012) valgt at revidere IAS 27 (2008) og tilbagetrække SIC-12 (2008). IAS 27 (2008) vedrører nu, som tidligere nævnt, kun separate årsregnskaber, og derfor ikke koncerner. SIC-12 (2008) er ikke længere gældende. Så med dette er der i princippet løst problemstillingen fra tidligere, hvor der var uoverensstemmelser mellem IAS 27 (2008) og SIC-12. Da der nu kun er én standard at forholde sig til, IFRS 10 (2012), har denne heller ikke uoverensstemmelser med andre standarder. Yderligere er der i IFRS 10 (2012) forsøgt at kombinere kontroltankegangen fra IAS 27 (2008) med risk/reward tankegangen i SIC-12 (2008), dette ses især blandt den tredje faktor i IFRS 10 (2012)'s kontrol ligning: Link mellem indflydelse og afkast. Det handler om investors evne til at påvirke afkastet fra investeringsenheden, og ikke blot at kunne tage de finansielle og driftsmæssige beslutninger samt at opnå fordele fra enhedens aktiviteter.

IAS 27's (2008) problem vedrørende de strukturerede enheder/Special Purpose Entities bliver løst af IFRS 10 (2012) ved at indføre tre faktorer i kontrolligningen, hvor især den sidste, Link mellem magt og afkast, tager stilling til de strukturerede enheder. En overenhed må antages sjældent at stifte en struktureret enhed uden at forvente at der vil tilfalde fordele fra dennes aktiviteter, og ved at indføre et krav om at der skal være sammenhæng mellem magten og fordelene vil det betyde at det oftest nu kun vil være stifteren/sponsoren der reelt kan opfylde dette krav.

Der var fra IASB's side også et udtrykt ønske om at have én klar definition af kontrol. Dette er til dels lykkedes ved IFRS 10 (2012), der er dog valgt kun at påtale én ud af tre foreslåede kontrol metoder

i IFRS 10 (2012), "controlling entity model". Den anden relevante kontrol model der kan bearbejdes, var som nævnt "common control model", denne arbejder IASB dog videre på, se bl.a. Agenda Paper 23B, december 2017⁹⁵. IFRS 10 (2012) må dog antages at være en mere præcis definition af kontrol end tilfældet var med IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008) kombineret. Dette skyldes i IFRS 10 (2012) nu klart får defineret de forskellige former for kontrol samt hvad der egentlig skal forstås som fordele/afkast. IFRS 10 (2012) må dog stadig ses som utilstrækkelig til at vurdere kontrol på horisontale koncerner, og kan stadig kun anvendes på de vertikale koncerner.

Generelt kan det ses at IFRS 10 (2012) omfavner en bredere og mere præcis koncerndefinition end tidligere, dette betyder dog også at det kan være sværere for regnskabs udarbejder at gennemskue hvilke investeringsenheder der skal konsolideres eller ej. Dette skyldes at der nu eksisterer en langt mere veldefineret ligning, hvor der er opstillet faktorer til, hvordan en investeringsenhed eller beslutningstager skal vurderes i forhold til den pågældende ligningskomponent. På trods af dette er det samlet set svært at vurdere om IFRS 10 (2012) burde føre til flere konsolideringer eller færre konsolideringer, det noteres dog at der bør/kan ske en omrokering i flere koncernregnskaber, da nogle enheder ikke længere skal konsolideres, mens andre nu skal. Dette må forventes at påvirke især balancen i flere koncernregnskaber. Dette skyldes at hvis en enhed vurderes til f.eks. at være en associeret virksomhed i stedet for en datterenhed, bliver det kun en andel af egenkapitalen der kan præsenteres i koncernregnskabet, i stedet for en konsolidering af den fulde balance.

4. Analyse del 2

Analyse del 2 består af en analyse af de ti største koncerner i Danmark, og effekten af implementeringen af IFRS 10 (2012) på de ti koncerner. Yderligere vil der blive vurderet på om der kan have været andre faktorer som har påvirket effekten af IFRS 10 (2012).

4.1 Effekt af IFRS 10 (2012) i praksis

I følgende afsnit vil specialet nu forsøge at se på hvilken effekt IFRS 10 (2012) har haft, af denne grund er de 10 største danske børsnoterede koncerner udvalgt. Dette skyldes at disse antages at repræsentere et fair udsnit af de danske børsnoterede koncerner. De ti koncerner er følgende;

1. Møller-Mærsk
2. Danske Bank

⁹⁵ IASB, Agenda Paper 23B, December 2017.

3. Novo Nordisk
4. HC Ørsted (tidligere DONG)
5. Carlsberg
6. Vestas Wind Systems
7. DSV
8. Coloplast
9. Jyske Bank
10. Novozymes

De ti koncerner er af Forbes blevet udnævnt som de ti største i Danmark. Specialet vil nu analysere hvordan IFRS 10 (2012) har påvirket de 10 koncerner.

Det kan være svært at vurdere IFRS 10 (2012)'s effekt i praksis når det ønskes at gøres ud fra årsrapporter, da IFRS 10 (2012) ikke var den eneste regnskabsstandard der trådte i kraft 1. januar 2013. Det er værd at nævne at følgende standarder som også trådte i kraft fra 1. januar 2013, også kan have en effekt;

- IFRS 11 Joint Arrangements.⁹⁶
- IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities.⁹⁷
- IFRS 13 Fair Value Measurement.⁹⁸

Yderligere har der været nogle ændringer til andre regnskabsstandarder. På baggrund af dette vil de angivne ændringer i koncernårsrapporterne ikke umiddelbart kunne henføres fuldt ud til IFRS 10 (2012).

Yderligere ses der også på ejerandelene oplyst i de forskellige koncernoversigter, hvor det alt andet lige må antages at en 100% ejet enhed er et datterselskab og er konsolideret både før og efter IFRS 10 (2012). Dette skyldes at specialet ikke har adgang til de enkelte aftaler mellem modervirksomheden og underenheden.

4.1.1 A.P. Møller-Mærsk

A.P. Møller-Mærsk Group implementerer IFRS 10 (2012) den 1. januar 2013, de følger her ikrafttrædelsestidspunktet fastsat af IFRS 10 (2012). A.P. Møller- Mærsk Group skriver følgende i deres årsrapport for 2013;

⁹⁶ IFRS 11 (2012)

⁹⁷ IFRS 12 (2012)

⁹⁸ IFRS 13 (2012)

“With a few exceptions, including A.P. Møller – Mærsk A/S’s share of profit and equity, all items of the Group’s financial statement are affected by the change, although not significantly. Comparative figures have been restated. The effect on the consolidated balance sheet is presented in note 31.”⁹⁹

Det vurderes ikke til at det har den store effekt at indføre IFRS 10 (2012) samt de andre regnskabsstandarder. På trods af dette bliver effekten af indførslen af standarderne dog oplyst i Note 31, se bilag 1. Her bliver beregningerne foretaget på baggrund af årsrapporten for 2012. Her kan det ses at balancen bliver påvirket.

Det resulterer i en samlet ændring på 2.603 DKK Millioner, dette er en uvæsentlig ændring for A.P. Møller Mærsk koncernen, hvor den samlede aktiv/passiv masse i 2012 udgjorde 420.691 DKK Millioner¹⁰⁰, dette svarer til en ændring på 0,6 %. Rettes fokus på den ændringer der er oplyst, ses det største udsving på ”Property, plant and equipment”, som falder fra 13.249 til 10.456 DKK Millioner. Det er anlægskartoteket der bliver påvirket mest af de regnskabsstandarder der er indført pr. 1. januar 2013. Dette kan antyde at i A.P. Møller-Mærsk tilfælde har IFRS 13 haft den største effekt. Men det kan heller ikke udelukkes at IFRS 10 (2012) har haft denne effekt. Yderligere ses det at på passiv siden oplever ”Non-current liabilities” den største effekt, her falder den med 2.260 DKK Millioner. Det noteres at introduktionen af regnskabsstandarder har resulteret i et fald på både aktiver og passiver.

A.P. Møller – Mærsk Group oplyser i deres årsrapport 2013 at A.P. Møller – Mærsk gruppen består af ca. 1.000 virksomheder¹⁰¹. Langt de fleste af virksomhederne vil ikke få ændret deres kontrol definition, og stadig være under A.P. Møller – Mærsk gruppens kontrol, men nogle af dem må antages at skulle genvurderes, især dem hvor det ses at A.P. Møller – Mærsk har en ejerandel som er 50% eller mindre, men konsoliderer fuldt ud. Her kan f.eks. fremhæves F. Salling A/S som A.P. Møller – Mærks gruppen rapporterer at de ejer 38 % af¹⁰². Den resterende ejerandel af det

⁹⁹ A.P. Møller-Mærsk Annual Report 2013, s. 129

¹⁰⁰ A.P. Møller-Mærsk Annual Report 2012, s. 76

¹⁰¹ A.P. Møller-Mærsk, Annual Report 2013, S. 150.

¹⁰² A.P. Møller-Mærsk, Annual Report 2013, s. 150

daværende selskab F. Salling A/S tilhører F. Salling Holding A/S¹⁰³. I F. Salling A/S' årsrapport for 2013 noteres der følgende omkring kontrollen af selskabet;

” The Company is included in the consolidated financial statements for A. P. Møller - Mærsk A/S, Esplanaden 50, København, which according to agreement has controlling interest.¹⁰⁴”

Her må der foreligge en aftale, hvori den kontrol som F. Salling Holding A/S må antages at have ved at besidde 62% af stemmerne, er afgivet til A.P. Møller – Mærsk Gruppen. Ved IFRS 10 (2012) foreligger der ikke formodning om kontrol ved magt over 50% eller mere af stemmeandelene, mens der ved IAS 27 (2008) var en formodning om kontrol der så skulle modbevise. Der er, som tidligere nævnt, intet til hinder for at kontrollere en enhed uden at eje stemmeandele. Blandt de oplistede dattervirksomheder i A.P. Møller – Mærsk gruppens årsrapport er der ikke flere dattervirksomheder der, på baggrund af den oplyste ejerandel, giver anledning til at antage disse ikke skulle være konsolideret. Det noteres dog at under joint ventures er angivet et selskab hvor A.P. Møller – Mærsk står til at eje 51 %, Anchor Storage Ltd. Her kan ejerandelen på 51% antyde at der er tale om en dattervirksomhed, men specialet må antage at der er sket en vurdering af den gældende aftale med Anchor Storage Ltd, som har påvist at der stadig er tale om et Joint Venture-partnerskab.

4.1.2 Danske Bank

Danske Bank Group implementerer IFRS 10 (2012), samt IFRS 11 og IFRS 12 pr. 1. januar 2014¹⁰⁵. IFRS 13 bliver ikke implementeret pr. 1. januar 2014, dette betyder at en større del af effekten i regnskabet kan tilskrives IFRS 10 (2012), end det var tilfældet med A.P. Møller-Mærsk gruppen. Danske Bank Group beretter dog i deres årsrapport for 2014 at de ikke mener at indførslen af IFRS 10 (2012), IFRS 11 og IFRS 12 har haft en effekt på regnskabet, og derfor er der ikke udarbejdet en beregning for denne effekt;

” Danske Bank adopted the standard from 1 January 2014 in accordance with the EU’s postponement of the effective date by one year. The new requirements have not changed the Group’s consolidation of businesses.”¹⁰⁶

¹⁰³ F. Salling A/S, Årsrapport 2013, s. 15

¹⁰⁴ F. Salling A/S, Årsrapport 2013, s. 15.

¹⁰⁵ Danske Bank Group, Annual Report 2014, s. 59

¹⁰⁶ Danske Bank Group, Annual Report 2014, s. 59

Dette er lidt i øjenfaldende at Danske Bank har vurderet at det ingen effekt har haft på regnskabet, da f.eks. forskere fremhæver at især finansielle virksomheder kan opleve ændringer ved implementeringen af IFRS 10¹⁰⁷, se afsnittet *Burde IFRS 10 (2012) have haft en større effekt?* De 23 dattervirksomheder er alle 100 % ejet, og dette giver ikke anledning til at antage at der ville ske ændringer i konsolideringen.

4.1.3 Novo Nordisk

Novo Nordisk implementerer IFRS 10 (2012) 1. januar 2013, dette gøres samtidigt med IFRS 11 og IFRS 12. Novo Nordisk skriver følgende om implementeringen;

”Med effekt fra 1. januar 2013 har Novo Nordisk implementeret de nye standarder IFRS 10 ‘Konsolidering/koncernregnskaber’, IFRS 11 ‘Fælles ledede arrangementer’ og IFRS 12 ‘Oplysning om involvering i andre virksomheder’. Disse nye standarder har ikke haft nogen væsentlig indflydelse på koncernregnskabet 2013 og forventes heller ikke at få nogen væsentlig effekt på fremtidige perioder.”

Novo Nordisk vurderer heller ikke at indførslen af IFRS 10 (2012), 11 og 12 har haft en væsentlig påvirkning af regnskabet. Novo Nordisk koncernen ejer direkte 88 dattervirksomheder 100%, og der oplyses ikke om delvist ejede selskaber samt associerede selskaber¹⁰⁸. Da de oplyste enheder i Novo Nordisk koncernregnskab kun er 100% ejede selskaber, må det antages ud fra koncernoversigten at IFRS 10 (2012) sandsynligvis har haft en begrænset effekt på Novo Nordisk koncernregnskab, men grundet ikke offentlige tilgængelige faktorer kan specialet ikke verificere dette.

4.1.4 HC Ørsted (tidligere DONG)

HC Ørsted, der på daværende tidspunkt hed DONG, implementerede også IFRS 10 (2012), 11 og 12 samt 13, fra 1. januar 2013, HC Ørsted skriver følgende;

”Implementeringen af de ændrede standarder i koncernregnskabet for 2013 har bortset fra implementeringen af IFRS 11, ikke haft indvirkning på DONG Energy’s koncernregnskab for 2013.”¹⁰⁹

¹⁰⁷ Bl.a. Søggaard og EFRAG.

¹⁰⁸ Novo Nordisk, Årsrapport 2013, s. 92

¹⁰⁹ HC Ørsted/DONG, Årsrapport 2013, s. 59

Det vurderes heller ikke af HC Ørsted/DONG at indførslen af IFRS 10 (2012), 12 samt 13 har haft en effekt på koncernregnskabet i 2013. Dog menes der her at IFRS 11 har haft en indvirkning på koncernregnskabet. HC Ørsted/DONG koncernen omfatter i 2013 ca. 159 enheder¹¹⁰. Det må antages at HC Ørsted/DONG lister samtlige af de koncernforbundne selskaber, både dattervirksomheder og associerede, samt fællesledede virksomheder. Det må antages at HC Ørsted/DONG har foretaget den nødvendige vurdering af dette, selvom resultatet er fuldstændig ens med det fra 2012¹¹¹. Dette skyldes at HC Ørsted/DONG har oplyst at kun én af de 159 enheder ikke er konsolideret; Stignas Vandindvinding I/S. Derfor må der her antages at hvis det vælges at udgive en liste hvor det fremgår at kun én enhed ikke er konsolideret¹¹², må der ligge en vurdering til grund for dette.

4.1.5 Carlsberg

Carlsberg Group implementerede IFRS 10 (2012), 11 og 12 pr. 1. januar 2014¹¹³. Carlsberg Group rapporterer at effekten af IFRS 10 (2012) primært stammer fra to enheder; Unicer og Cambrew. Unicer er en portugisisk virksomhed som Carlsberg Group ejer 44% af. Cambrew er en cambodisk enhed hvor Carlsberg ejer 50%. Carlsberg oplyser ikke hvilke forhold der har ført til denne ændring, men at minoritetsinteresserne falder med 13m DKK. Dette skyldes højst sandsynligt nogle regnskabstekniske ændringer i IFRS 10 (2012), hvor minoritetsinteresser nu kan blive negative¹¹⁴.

Carlsberg Group udarbejder også en oversigt over effekten af implementeringen af IFRS 10 (2012), 11 og 12. Her opdeler Carlsberg Group den i tre; effekt på resultatopgørelsen, effekt på balancen og effekt på cash-flow.

4.1.5.1 Effekt på resultatopgørelsen

Effekten på resultatopgørelsen kan mildest talt siges at være begrænset hvis fokus rettes mod bundlinjen; Consolidated profit. Her er det revurderet beløb kun 2 DKK-millioner lavere end det angivne i 2013 jf. bilag 2, så dette er næsten ingenting i en koncern på størrelse med Carlsberg Group. Det er dog her interessant at se at "Share of profit, after tax, associates and joint ventures" stiger fra 116 DKK-millioner til 370 DKK-millioner, over en tredobling af det angivne beløb i 2013.

¹¹⁰ HC Ørsted/DONG, Årsrapport 2013, s. 102-104

¹¹¹ HC Ørsted/DONG, Årsrapport 2012, s. 82-85

¹¹² Som det i øvrigt også var tilfældet i regnskabet for 2012.

¹¹³ Carlsberg Group, Annual Report 2014, s. 138

¹¹⁴ Fedders og Steffensen, Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder, 2017, s. 132.

Dette må siges at være en signifikant ændring, og må her ses som medforklarende til at den samlede profit ikke er faldet mere end 2 millioner DKK. Der må her være sket en ændring i hvilke enheder der er medtaget i denne konsolidering, da tallet her ellers ikke kan antages at ændre sig. Samlet set bliver der konstateret et generelt minimalt fald efter implementeringen af IFRS 10 (2012), 11 og 12.

4.1.5.2 Effekt på balancen

Effekten på balancen er ligeledes også begrænset, hvor den samlede påvirkning er en nedgang fra 153 DKK-millioner til 152 DKK-millioner. Her er det en række mindre nedjusteringer i forskellige områder der gør faldet.

4.1.5.3 Effekt på Cashflow

Effekten på Cash Flows er også begrænset, hvor den samlede påvirkning er et fald på 47 DKK-millioner. Her er det især Cash flow from operating activities der falder, men generelt ses det at de fleste beløb rykker tættere mod 0. Kredit posterne falder og bliver mindre negative før, mens debet posterne også falder og bliver mindre positive end tidligere.

Carlsberg Group har i modsætning til flere af de andre top 10 koncerner i Danmark, vurderet at implementeringen af IFRS 10, 11 og 12 har haft en effekt på koncernregnskabet. Denne effekt har dog ikke været stor for Carlsberg Groups vedkommende, effekten ses at have resulteret i et svagt fald samlet på koncernregnskabet for Carlsberg Group.

4.1.6 Vestas Wind Systems

Vestas Wind Systems koncernen implementerer IFRS 10 (2012), 11 og 12 samt 13 pr. 1. januar 2013¹¹⁵. Vestas Wind Systems koncern skriver følgende om implementeringen;

”Ingen nye standarder eller fortolkningsbidrag af betydning for resultat og egenkapital er blevet implementeret i 2013.”¹¹⁶

Vestas Wind Systems følger med tendensen blandt de ti største danske koncerner, IFRS 10 (2012), 11 og 12 har ingen effekt på regnskabet. Vestas Wind Systems koncern består af 101 dattervirksomheder samt associerede virksomheder. Vestas Wind Systems har udeladt uvæsentlige enheder af oversigten¹¹⁷. Af oversigten fremgår det at kun 100% ejede enheder er medtaget i oversigten, om dette skyldes Vestas, kun har 100% ejede selskaber som datter og associerede

¹¹⁵ Vestas Wind Systems, Årsrapport 2012, s. 108

¹¹⁶ Vestas Wind Systems, Årsrapport 2013, s. 49

¹¹⁷ Vestas Wind Systems, Årsrapport 2013, s. 97-99

selskaber, eller om disse er udeladt pga. de er blevet bedømt uvæsentlige vides ikke. Det kan noteres at ud fra den vedlagte koncernoversigt i Vestas Wind Systems årsrapport 2013, er der ikke grund til at tro at IFRS 10 (2012) har påvirket Vestas Wind Systems koncernregnskab signifikant, da alle enheder ejes 100 %.

4.1.7 DSV

DSV, De Sammensluttede Vognmænd, implementerer IFRS 10 (2012) pr. 1. januar 2014, og gør derfor også brug af muligheden for at udskyde implementeringen af IFRS 10 (2012) til 1. januar 2014¹¹⁸. DSV skriver følgende i deres koncernregnskab for 2014;

” I henhold til IFRS 10 er kriterierne, for hvornår kontrol over et andet selskab foreligger, præciseret med betydning for, hvornår konsolidering foretages. Vi har på basis heraf revurderet vores investeringer, hvilket ikke har givet anledning til ændringer i det eksisterende konsolideringsomfang.”¹¹⁹

Heller ikke DSV mener at IFRS 10 (2012) har haft en effekt på koncernregnskabet. Det noteres her at DSV nævner følgende ved afslutningen af koncernoversigten;

”Grundet aftalemæssige forhold er den bestemmende indflydelse for DDT Brokerage Inc. afgivet til 3. part, hvorfor selskabet er behandlet som et associeret selskab.”¹²⁰

Dette kan tyde på at der er blevet vurderet på selskabet og de dertilhørende aftaler og fundet at der ikke eksisterer bestemmende indflydelse på trods af en ejerandel på 100. Dette kan lade sig gøre, men DSV må her være sikker på at der ikke bliver tale om et hverken et principal-agentforhold eller en struktureret enhed, som kan være tilfældet. Ved principal-agent forhold er der en række forhold der skal gøre sig gældende, før det ikke er DSV der kontrollerer DDT Brokerage Inc. Der er, som tidligere nævnt, en række momenter der skal vurderes, før det kan konkluderes om beslutningstageren i DDT Brokerage Inc. er en principal eller agent. Jf. afsnittet om IFRS 10 (2012), kan det dog godt lade sig gøre at eje 0 % af stemmeandelene og stadig kontrollere enheden.

Hvis det er en struktureret enhed, skal der også ske en vurdering af dette forhold. Hvis fordelene fra DDT Brokerage Inc. tilfalder DSV, og DSV kan bruge deres magt til at påvirke afkastet fra DDT

¹¹⁸ DSV A/S, Årsrapport 2014, s. 51

¹¹⁹ DSV A/S, Årsrapport 2014, s. 51

¹²⁰ DSV A/S, Årsrapport 2014, s. 83

Brokerage Inc., skal DSV konsolidere DDT Brokerage Inc. i deres koncernregnskab. Det har desværre ikke været muligt at fremskaffe regnskabet for det filippinske selskab DDT Brokerage Inc i 2013, og derfor har det heller ikke været muligt at vurdere om DDT Brokerage Inc. burde være konsolideret i DSV's koncernregnskab. Specialet kan yderligere konstatere at DSV har flere dattervirksomheder hvor ejerandelen er under 50%, og her må der ligeledes antages at der er sket en vurdering af de gældende forhold ved relationerne mellem dattervirksomhederne og DSV, hvor det er påvist at DSV har kontrol over enheder, på trods af at de ejer mindre end 50%. På grund af ikke offentlige tilgængelige kilder har specialet ikke kunne verificere dette.

4.1.8 Coloplast

Coloplast implementerede først IFRS 10 (2012) samt IFRS 12 pr. 1. januar 2014,¹²¹ og vurderer, i stil med de fleste andre, heller ingen effekt af IFRS 10 (2012) samt IFRS 12;

”Coloplast koncernen har med virkning fra regnskabsåret 2013/14 implementeret alle nye eller ajourførte og ændrede internationale regnskabsstandarder og fortolkningsbidrag (IFRS'er) udstedt af IASB og IFRS'er godkendt af EU, som er gældende for regnskabsåret 2013/14. Implementeringen har ikke påvirket regnskabstallene, men udelukkende ændret klassifikationen samt yderligere oplysninger.”

Coloplast koncernen består af ca. 39 enheder og en håndfuld repræsentationskontor, Coloplast koncernen angiver også deres associerede selskaber her er der kun to. Der er ikke noget i Coloplast's koncernoversigt der giver udtryk for at IFRS 10 (2012) ville have en effekt på Coloplast koncernen. Dette er dog svært at påvise da specialet ikke har adgang til de enkelte vurderinger og aftaler der er mellem Coloplast og dens dattervirksomheder samt associerede selskaber. Men umiddelbart ses det at de fleste enheder, på nær to, er 100 % ejet og indgår i konsolideringen.

4.1.9 Jyske Bank

Jyske Bank koncernen implementerede IFRS 10 (2012), samt IFS 11 og 12 pr. 1. januar 2013¹²². Vedrørende dette skriver Jyske Bank koncernen følgende;

¹²¹ Coloplast, Årsrapport, 2013, s. 28

¹²² Jyske Bank, Årsrapport 2014, s. 100

”Implementeringen af ovenstående ændringer og nye standarder har ikke væsentlige påvirkning på indregning og måling i 2014.”

Jyske Bank koncernens har vurderet at implementeringen af tre ny standarder, heriblandt IFRS 10 (2012), ikke gør nogen forskel for regnskabet. Det noteres her at der er en associeret enhed hvor ejerandelen er 50 %, JN Data A/S, her skal der en vurdering til for at konkludere om denne er under kontrol eller ej. I Koncernregnskabet for Jyske Bank er der ikke yderligere der kan give anledning til nærmere undersøgelse. Det skal igen noteres, at der fra flere var en forventning om at IFRS 10 (2012) ville få en større effekt på finansielle virksomheder¹²³, jf. afsnittet *Burde IFRS 10 (2012) have haft en større effekt?*

4.1.10 Novozymes

Inden der ses på Novozymes Groups implementering af IFRS 10 (2012), skal det noteres at Novozymes er kontrolleret og ejet af Novo Nordisk Group i 2013, som pr. 1. januar 2013 besidder 70,1 % af stemmerne i Novozymes A/S. Novozymes Group afleverer dog deres eget koncernregnskab og er ikke konsolideret i Novo Nordisk Group.

Novozyms Group implementerer IFRS 10 (2012), 11, 12 samt 13 pr. 1. januar 2013¹²⁴, de gør ikke brug af muligheden for at udskyde implementeringen til den 1. januar 2014. Novozymes skriver følgende om de implementerede standarder;

” None of these have had a significant impact on recognition and measurement, but they have led to further specifications in the Notes and in the Consolidated statement of comprehensive income.”¹²⁵

Novozyms Group beskriver dog ikke i detaljer hvilke effekter de enkelte regnskabsstandarder har, selv om der udarbejdes noter, disse noter inddrager dog ikke et revurderet beløb, og derfor må det antages at Novozymes ikke har ment at effekten har været væsentlig nok til at udarbejde en ”restatet” resultatopgørelse, balance eller cash-flow. Der fremgår heller ikke yderligere specifikation på Note 6.9 Group Specifikation, hvor et overblik over Novozymes Group’s datter og

¹²³ Bl.a. Søggaard og EFRAG.

¹²⁴ Novozymes Group, Annual Report 2013, s. 74

¹²⁵ Novozymes Group, Annual Report 2013, s. 74

associerede virksomheder kan ses¹²⁶. Novozymes, imod sætning til Novo Nordisk, medtager både dattervirksomheder og associerede virksomheder, og lister i alt 55 enheder, inkl. modervirksomheden. Udfra ejerandelene er der ikke noget som antyder en ændring i konsolideringen eller koncernstrukturen. Specialet har dog ikke adgang til de enkelte vurderinger og aftaler imellem.

4.1.11 Sammenfatning af analysen af de ti største danske koncerner

Implementeringseffekten af IFRS 10 (2012) er nu blevet analyseret, og det står klart, udfra ovenstående, at den dominerende holdning blandt de ti største koncerner er, at IFRS 10 (2012) ingen effekt har haft på koncernregnskabet.¹²⁷

Ud af de ti koncerner er der to koncerner som anerkender at IFRS 10 (2012) har haft en effekt, Carlsberg Group og A.P. Møller-Mærsk Group. Hos dem begge ses en lille, næsten uvæsentlig, ændring.

Derimod er der otte af de ti største danske koncerner som har vurderet af IFRS 10 (2012) ingen effekt har. Dette kan fortolkes som en forskellighed i fortolkningen og anvendelsen af IFRS 10 (2012), da Carlsberg Group og A.P. Møller-Mærsk Group vurderer der har været en effekt. Blandt de otte koncerner som ikke mener det har haft en effekt er der Novo Nordisk og Novozymes. Novo Nordisk og Novozymes har dattervirksomheder samt associerede virksomheder der udelukkende beskæftiger sig med forskning og udvikling¹²⁸, dette bliver interessant da IFRS 10 (2012) direkte nævner at beføjelse til at styre forskning og udvikling kan være bestemmende indflydelse over de relevante aktiviteter. Dette betyder at selvom Novo Nordisk eller Novozymes måske kun ejer 10-20 % af stemmeandelene kan de stadig have bestemmende indflydelse på f.eks. en forsknings- og udviklingsenhed.

Et element de ti største koncerner har tilfælles er at ingen af de ti beskriver en vurdering af de tre faktorer i IFRS 10 (2012)'s kontrolligning, og hvordan disse opdaterede faktorer har påvirket vurderingen af enhederne. Dette betyder at det er svært at påvise hvordan denne vurdering er foretaget, også for Carlsberg og A.P. Møller-Mærsk koncernerne, som revurderer deres regnskab efter IFS 10. Hverken Carlsberg eller A.P. Møller-Mærsk beskriver hvilke faktorer i IFRS 10 (2012) der

¹²⁶ Novozymes Group, Annual Report 2013, s. 105-106.

¹²⁷ Og IFRS 11, 12 samt 13 for den sagsskyld.

¹²⁸ R&D virksomheder

har ført til en revidering af koncernforholdet. Dette bliver yderligere bekræftet af DSV's regnskab, hvor det nævnes at der er afgivet bestemmende indflydelse til tredje part vedrørende DDT Brokerage Inc. men DSV beskriver intet, om at dette er i et principal-agentforhold eller ej, og hvorfor denne kan behandles som en associeret virksomhed og ikke en dattervirksomhed. Her kan der findes eksempler fra udlandet, hvor der udarbejdes en beskrivelse af hvilke(n) faktorer der gør at enheden er en dattervirksomhed eller en associeret, heriblandt Deutsche Bank¹²⁹.

Ovenstående gennemgang af implementeringen af IFRS 10 (2012) i de største danske koncerner efterlader flere spørgsmål, men mest centralt er spørgsmålet om hvorfor det er forskelligt om det har en effekt blandt de ti største koncerner? Dette vidner, som tidligere nævnt, om en forskellighed i fortolkningen og anvendelsen af IFRS 10 (2012). Yderligere kan det også antages at der ved IFRS 10 (2012) er lagt mere over til revisorens subjektive holdning, og derfor kan det her betyde at der fra revisors side ikke er ressourcerne til at vurdere samtlige relationer. Eller revisor har været udsat fra et pres fra virksomhedens side om et ønske om at resultatet forblev uændret. Den altid eksisterende problematik om at holde honoraret lavt samt at levere et ordentligt produkt kan have haft indflydelse på implementeringen af IFRS 10 (2012). Yderligere kan der argumenteres for at revisors arbejdsgiver kan have en effekt på fortolkningen af IFRS 10 (2012), da de fleste store revisionselskaber, f.eks. Deloitte og PWC, udarbejder deres egne fortolkningsbidrag til IFRS-standarderne.

Det kan ikke påvises at den manglende effekt ved implementeringen af IFRS 10 (2012) på de ti største danske koncerner kan skyldes oversættelsen af IFRS 10 (2012). Men, som tidligere nævnt, er der valgt at genbruge begrebet bestemmende indflydelse i den danske oversættelse, som i den engelske version er kaldet "control". Valget af at videreføre begrebet bestemmende indflydelse fra IAS 27 (2008) må antages at kunne give associationer for danske regnskabsbrugere til IAS 27 (2008)¹³⁰. Yderligere kan det antyde et fokus på de jure kontrol i stedet for de facto kontrol. De facto kontrol er ikke en modsætning af de jure kontrol, men noget som også kan opstå på baggrund af de jure kontrol. Det kan ses som en uheldig formulering, hvor f.eks. en direkte oversættelse af

¹²⁹ Deutsche Bank, Annual Report 2013, s. 316

¹³⁰ Samt ÅRL.

kontrol ville være mere præcis, og yderligere skabe en afstand til IAS 27 (2008) og kontrolbegrebet heri.

4.2 Implementering af IFRS 10 (2012) i et kulturelt perspektiv

Erlend Kvaal og Christopher Nobes, herefter forkortet Nobes og Kvaal, udgiver i 2010 en artikel kaldet; International differences in IFRS-policy choice: A research note. Artiklen ser blandt andet på om IFRS-standarderne anvendes forskelligt alt efter hvilket land den rapporterende enhed er hjemmehørende til¹³¹. Nobes og Kvaal konkluderer ud fra deres undersøgelse at der er forskellige anvendelser af IFRS-standarder alt efter hvilket land den rapporterende enhed er hjemmehørende til. Enhederne har tendens til at følge den praksis der gældende i den nationale lovgivning og ikke IFRS-standarderne, når IFRS-standarderne giver dem et valg. Med IFRS 10 (2012) kan der også argumenteres for at der er et valg tilstede, valget kommer til udtryk i den subjektive vurdering som revisor kan lave i forhold til f.eks. variabiliteten på afkastet eller indflydelse på afkastet. Det kan på baggrund af Nobes og Kvaal argumenteres for at IFRS 10 (2012), når den vælger at lægge større vægt på subjektive vurderinger, kommer til have en begrænset effekt på koncernregnskabet i f.eks. Danmark, da den nationale lovgivning vil være bestemmende for anvendelsen af IFRS 10 (2012). Det betyder at koncerndefinitionen i Årsregnskabsloven, herefter forkortet ÅRL, vil være bestemmende for anvendelsen og brugen af IFRS 10 (2012). ÅRL bilag 1 B, nr. 3-4 giver os definitionen på en koncern samt bestemmende indflydelse for ÅRL;

”3. Dattervirksomhed:

En virksomhed, der er underlagt bestemmende indflydelse af en modervirksomhed.

4. Bestemmende indflydelse i forhold til en dattervirksomhed:

Bestemmende indflydelse er beføjelsen til at styre en

dattervirksomheds økonomiske og driftsmæssige beslutninger.

Bestemmende indflydelse i forhold til en dattervirksomhed foreligger,

når modervirksomheden direkte eller indirekte gennem en

dattervirksomhed ejer mere end halvdelen af stemmerettighederne i

en virksomhed, medmindre det i særlige tilfælde klart kan påvises, at et

sådant ejerforhold ikke udgør bestemmende indflydelse.”

¹³¹ Erlend Kvaal og Christopher Nobes, International Differences in IFRS Policy Choice: a Research Note, s. 173

Dette er en koncern definition der er bygget op omkring definitionen i IAS 27 (2008), og derfor ses der også en identisk formulering i forhold til IAS 27 (2008). Dette ses blandt andet under bemærkningerne til Lovforslag 2008/1 LF171;

”Den foreslåede formulering ligger tæt op ad den internationale regnskabsstandard IAS 27 (2008), idet der dog er foretaget præciseringer og tydeliggørelse af, hvordan definitionen finder anvendelse for danske virksomheder. Bestemmelsen indeholder således ikke indholdsmæssige forskelle i forhold til IAS 27 (2008) og skal fortolkes i overensstemmelse med denne standard. Udstederen af de internationale regnskabsstandarder, IASB, har udstedt et fortolkningsbidrag til IAS 27 (2008). Fortolkningsbidraget er benævnt SIC 12. SIC 12 vil således også herefter udgøre et fortolkningsbidrag til den nye koncerndefinition.”¹³²

Når der fra dansk side af er valgt at lægge sig så tæt op ad IAS 27 (2008) i den nationale lovgivning, betyder dette også at der i en årrække, i Danmark, har eksisteret én ens koncerndefinition, både for enheder som aflægger efter internationale standarder, samt enheder som aflægger regnskab efter nationale regler. Dette har gjort at der er blevet opbygget en kultur omkring hvad der er en koncern og hvad der ikke er. Dette har medført at der i Danmark kan argumenteres for at IAS 27 (2008)’s koncerndefinition er blevet en indgroet forståelse blandt revisor og regnskabsbrugere. Det kan jf. Kvaal og Nobes betyde at de danske koncerner vil have tendens til at vurdere koncernrelationer på samme måde som tidligere, på trods af at IFRS 10 (2012) adskiller sig markant fra IAS 27 (2008). Det kan her nævnes at specialet konstaterer forskelle i anvendelsen af IFRS 10, også indenfor virksomheder i samme branche, jf. senere afsnit *Burde IFRS 10 have haft en større effekt?* hvor det fremgår at f.eks. Deutsche Bank og Danske Bank¹³³ konstaterede forskellige resultater ved implementeringen af IFRS 10. Dette er på trods af at Europa-Parlamentet indførte direktiv 2013/34/EU for bl.a. at skabe en større sammenlignelighed mellem regnskaber i EU.

Det kan yderligere, med baggrund i Kvaal og Nobes, argumenteres for at hvis der ønskes en ændring og ensartning af regnskaber på tværs af landegrænser skal der ske en ændring af de nationale love. Yderligere kan det jo så diskuteres hvorvidt det har en bedre effekt at indføre regnskabsstandarderne som direktiver i stedet for forordninger. Ved at Danmark har én koncern ligning på enheder omfattet

¹³² Forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, lov om finansielle virksomheder og forskellige andre love, Bemærkning nr. 36

¹³³ Samt Jyske Bank

af den nationale lovgivning og en anden koncernligning på enheder omfattet af internationale regnskabstandarder, kan det føre til yderligere forvirring eller forkert anvendelse af standarderne.

5. Perspektivering

Nærværende afsnit vil beskæftige sig med forventningerne til IFRS 10 (2012), samt hvilken udvikling der kan forventes at se vedrørende IFRS 10 (2012) og koncerndefinitioner.

5.1 Forventet effekt af IFRS 10 (2012)

I foregående afsnit blev der argumenteret for, at der kan være kulturelle begrænsninger af IFRS 10 (2012)'s effekt, og derfor havde implementeringen af IFRS 10 (2012) i 2013 og 2014 ikke den store effekt på koncernregnskaberne. Jf. IFRS 10 (2012) afsnittet burde der dog være sket en ændring med indførslen af IFRS 10 (2012). Der er flere elementer i IFRS 10 (2012) der kan påvirke konsolideringer i koncernregnskaberne;

5.1.1 Relevante aktiviteter

Det bredere og mere veldefinerede begreb relevante aktiviteter bør som sagt, alt andet lige føre til flere konsolideringer, da det både omfatter de finansielle og driftsmæssige beføjelser som også var omfattet af IAS 27 (2008), men også andre aktiviteter. Det eneste krav til aktiviteterne er at de blot er relevante for enheden. Dette betyder også at de konsoliderede enheders formål må skulle revurderes og den kontrol/bestemmende indflydelse skal nu vurderes ud fra enhedens formål, og ikke blot de finansielle og driftsmæssige beføjelser. Dette må alt andet lige betyde at flere enheder vil blive konsolideret. IFRS 10 (2012) nævner specifikt forsknings og udviklings aktiviteter som et eksempel på relevante aktiviteter. Blandt de undersøgte koncerner kan der fremhæves Novo Nordisk Group og Novozymes Group, som i begge koncernoversigter pr. 1. januar 2013 angiver flere enheder der har forskning og udvikling som formål. I dette tilfælde er de dog 100% ejet af henholdsvis Novo Nordisk Group og Novozymes Group, og derfor er der ikke grund til at antage at konsolideringen burde have ændret sig. Det kan dog tænkes at der er eller indgås partnerskaber med andre enheder indenfor netop forsknings og udviklings aktiviteter. Her bliver det afgørende for hvem der skal konsolidere, hvilken investor der har bestemmende indflydelse over de to aktiviteter.

5.1.2 Afkast

Afkast begrebet er substansmæssigt næsten uændret fra IAS 27 (2008), det skal dog noteres at formuleringen afkast/returns må ses som en bredere definition end den tidligere fra IAS 27 (2008); fordele/benefits. Substansmæssigt referer de dog begge til både negative og positive afkast. Det vurderes i specialet at dette som sagt er en smule bredere definition end tidligere, men effekten heraf må antages at være begrænset, da substansen er uændret.

5.1.3 Link mellem magt og afkast

Linket mellem bestemmende indflydelse og afkast er det tredje element i IFRS 10 (2012)'s kontrol ligning, og her vurderes også i specialet at denne bør have en effekt på konsolideringer. Kravet om et link mellem magt og afkast må som sagt ses som en snævre definition end tidligere, da dette er et yderligere krav, men det betyder ikke at der vil ske færre konsolideringer pga. af dette. Da det nu er klart defineret at kun principalen kan konsolidere en enhed, kan det føre til flere konsolideringer for principalen, men færre for agenten¹³⁴.

5.1.4 Principal agent

Den øgede præcisering af kontrol og konsolideringer når beføjelsen er delegeret i IFRS 10 (2012), ses af specialet som værende interessant for antallet af konsolideringer. Der var tidligere i IAS 27 (2008) ingen præciserings om denne slags forhold. Det ses nu i IFRS 10 (2012) at en agent ikke må konsolidere en kontrolleret enhed. Dette må tilfalde principalen der må ses som at have den ultimative magt over enheden, selv om de almene beføjelser er bort delegeret til tredje part. IFRS 10 (2012) opstiller som tidligere nævnt mange forskellige faktorer, der skal bruges til at vurdere, om beslutningstageren i en enhed er en principal eller agent. Under inddragelsen af de ti største danske koncerner møder specialet også et eksempel på dette; DDT Brokerage Inc, et filippinsk selskab ejet 100% af DSV. Dette selskab bliver ikke konsolideret i DSV's regnskab grundet af bestemmende indflydelse er delegeret til tredjepart¹³⁵. Men kan en investor have en enhed, hvor der besiddes samtlige stemmeandele, delegere magten og så undgå at konsolidere enheden? Der skal i hvert fald en omfattende vurdering til vedrørende beslutningstageren i DDT Brokerage Inc. Det kan derfor diskuteres hvorvidt DSV så har foretaget denne vurdering, da der umiddelbart vil være et argument for at tredjeparten er agent, når tredje parten ingen stemmeandele besidder og evt. måske heller ikke har andre interesser i DDT Brokerage Inc. udover aflønningen. IAS 27 (2008) var sparsom med præcisering af denne vurdering, og om hvorvidt det kunne lade sig gøre at delegere ens magt og så ikke konsolidere. Specialet kan hverken påvise eller afkræfte at DSV har foretaget den nødvendige vurdering af DDT Brokerage Inc. men det må noteres at vurderingen bør have været omfattende, det er dog muligt at eje 100% af stemme andelene uden at have kontrol, Jf. afsnit om IFRS 10, Kontrol uden ejerandele.

¹³⁴ Hvis denne da aflægger koncernregnskab

¹³⁵ DSV, Årsrapport 2013, s. 73

5.1.5 Opsamling af forventet effekt af IFRS 10 (2012)

I forhold til ovenstående må specialet konkludere at det vil være umådeligt svært at give et præcist bud på om der generelt forventes flere eller færre konsolideringer i kraft af IFRS 10 (2012). Specialet noterer dog at der er flere faktorer der argumenterer for at der bør ske en omrokering i flere koncernregnskaber. Dette skyldes at den manglende vejledning og præcisering der har eksisteret i IAS 27 (2008) vedrørende principal agent forhold nu er blevet påtalt og præciseret. Det er nu klart ud fra IFRS 10 (2012) hvornår der er tale om en principal og en agent, og hvilke forhold der bør vurderes inden sådanne beslutninger tages. Dette bør alt andet lige give en omrokering i koncernregnskabet, da principaler nu vil være tvunget til at konsolidere enheder, selvom magten er delegeret. Af tidligere analyse af de ti største danske koncerner fremgår det også at de to enheder som det har haft en effekt på, generelt konstaterer et mindre fald på langt de fleste poster i koncernregnskabet. Dette vil dog være et for tyndt grundlag at kunne drage generaliserende konklusioner på.

5.2 Fremtiden for IFRS 10 (2012)

I følgende afsnit vurderer specialet på om IFRS 10 burde have haft en større effekt end der er blevet konstateret. Yderligere vurderer specialet også på hvordan fremtiden ser ud for IFRS 10 (2012).

5.2.1 Burde IFRS 10 (2012) have haft en større effekt?

Ved udarbejdelsen af IFRS 10 (2012) gav IASB klart udtryk for at formålet ikke var at hverken få flere eller færre konsolideringer, men derimod at udarbejde et mere præcist begreb. Revisionsbranchen mente yderligere heller ikke at IFRS 10 (2012) ville have en effekt. Det bliver tydeligt at implementeringen af IFRS 10 (2012) har været forskellig fra land til land. I Danmark sås der stadig et fokus på stemme andele på koncernoversigtene i koncernregnskaberne, derimod kan der findes flere eksempler fra udlandet hvor fokus i stedet er på evnen til at påvirke afkastet jf. Søgaard 2015, heriblandt BASF Group¹³⁶ og Linde Group¹³⁷. Her ses en større beskrivelse og detaljeringsgrad af effekten af IFRS 10 (2012), samt hvilke momenter der er vurderet og truffet beslutningen på. Dette ses ikke i danske regnskaber, hvor fokus stadig har været på den bestemmende indflydelse og stemmerettigheder og uden en forklaring af hvilke faktorer der i givet fald så har gjort, at der er

¹³⁶ BASF Annual Report 2013, s. 149

¹³⁷ Linde Group Q1 report, 2013, s. 18

sket en ændring. Specialet har derfor påvist at der er en forskelligartet anvendelse af IFRS 10 (2012), på trods af at det fra EU og IASB's side har været et mål om at ensarte regnskaberne. Der skrives i størstedelen af de ti største danske koncerners koncernregnskaber blot at det er blevet vurderet at IFRS 10 (2012) ingen effekt har, men ikke på baggrund af hvad. Igen må fremhæves eksemplet på DDT Brokerage Inc. som DSV ikke konsoliderer, da der ifølge DSV er afgivet bestemmende indflydelse til tredje part. Men der beskrives ikke yderligere hvordan dette vurderes.

Specialet har påvist, i forhold til de ti største danske koncerner, at revisionsbranchen havde ret i, at IFRS 10 (2012) ikke fik den store effekt. Det fremgår dog tydeligt af IFRS 10 (2012) at den burde have haft en (større) effekt. Der er, som tidligere nævnt, klare momenter i IFRS 10 (2012) der adskiller sig fra IAS 27 (2008), og bør alt andet lige føre til ændringer i konsolideringer. Jf. Søggaard (2015) bekræftes dette yderligere ved den udvidede detaljering af Principal/agent forhold i IFRS 10 (2012), det noteres her af Søggaard (2015) følgende;

”Principal-/agentproblemstillinger er nu specifikt beskrevet i IFRS 10-standarden, og vejledningen i forhold til at afgøre, hvorvidt investor er principal eller agent, er nu langt mere præcis. Overgangen fra IAS 27 (2008) til IFRS 10 antages i den forbindelse at medføre ændringer i konsolideringspraksis – ikke mindst blandt finansielle virksomheder.”¹³⁸

Blandt de ti største danske koncerner er der to finansielle virksomheder; Danske Bank Group og Jyske Bank Group. Ingen af dem anerkender at IFRS 10 (2012) har en effekt, på trods af en væsentlig udvidet detaljeringsgrad vedrørende principal agent forhold. Grunden til at finansielle virksomheder ofte oplever en effekt på baggrund af ændringer ved principal agent forhold skyldes bl.a. de garantistillelser der stilles til en tredje part over aktiver. Deutsche Bank skriver følgende;

“Under IFRS 10 the Group was deemed to have power over the funds as it acts as investment manager and cannot be removed, has variable returns through significant unit holdings and/or the guarantee, and is able to influence the returns of the funds through its power”.¹³⁹

Det må antages at både Jyske Bank og Danske Bank besidder denne slags garantistillelser, som jf. Deutsche Bank bør give dem kontrol over en given virksomhed. På baggrund af dette kan specialet

¹³⁸ Søggaard, 2015, s. 162

¹³⁹ Deutsche Bank, Annual Report 2013, s. 316

påvise at der er indikationer for at der er en forskelligartet anvendelse af IFRS 10 (2012) på tværs af landegrænser. Dette bekræftes yderligere af EFRAG¹⁴⁰, som i deres "Effect Study" af IFRS 10 (2012) vurderer at især finansielle virksomheder bør opleve en ændring, og at der bør være omkostninger ved at implementere IFRS 10¹⁴¹.

5.2.2 IFRS 10 (2012) og koncernbegrebet i fremtiden

Det må erkendes at IFRS 10 (2012) ikke er en komplet kontroldefinition som omfatter samtlige koncernkonstruktioner. Dette ses allerede inden det første udkast til IFRS 10 (2012) er udarbejdet, da der både i Diskussionspapiret (2008) samt Exposure draftet (2008) erkendes at "common control model" ville have en vis berettigelse, men IASB fravalgte at arbejde videre med den i IFRS 10 (2012)¹⁴². Derved har IASB også tilkendegivet at der på sigt vil være brug for en udvidelse samt præcisering af common control modellen, samt om disse skal konsolideres, og hvis ja, hvordan. Dette er, som sagt, noget IASB fortsat arbejder videre med. Det kan derfor forventes at der på sigt vil komme en præcisering og uddybelse af dette begreb, samt eventuelle muligheder for konsolidering. Hvis processen for IAS 27 (2008) tale for sig, må det antages at så stor en ændring vil ske i en anden standard, som enten erstatter IFRS 10 (2012) eller supplerer IFRS 10 (2012) som et fortolkningsbidrag. De horisontale koncerner er ikke behandlet i IFRS 10 (2012), men det må antages at IASB vil med common control modellen omfavne disse, når der på et tidspunkt udarbejdes en standard for disse.

På trods af dette må det erkendes at IFRS 10 (2012) er en markant forbedring af IAS 27 (2008), når fokuset er på præcisering samt anvendelighed. IFRS 10 (2012) dækker langt mere end IAS 27 (2008), og præcisere mange af de situationer der var tvivlsspørgsmål om ved IAS 27 (2008), heriblandt især den uddybende præcisering af Principal/agent forhold.

I Dansk sammenhæng er der som tidligere nævnt stadig det forhold at ÅRL's koncerndefinition er defineret ud fra IAS 27 (2008), som nu ikke længere er gældende. Der kan være indikationer for at hvis dansk lovgivende magt vælger at revidere dette, vil den kommende kontrol definition i ÅRL også

¹⁴⁰ European Financial Reporting Advisory Group

¹⁴¹ EFRAG, Endorsement of IFRS 10.

¹⁴² ED 10 (2008), afsnit BC34

blive lavet efter IFRS 10 (2012)¹⁴³. Dette skyldes at der i bemærkninger til Forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven m.m. er noteret følgende;

”Det foreslås at ændre årsregnskabslovens definitioner i forbindelse med koncernforhold således, at de svarer til definitionerne i den foreslåede nye lov om aktie- og anpartsselskaber (selskabsloven). Med de nye definitioner sikres det samtidig, at årsregnskabslovens definitioner i forbindelse med koncernforhold bliver de samme som i den internationale regnskabsstandard IAS 27.”¹⁴⁴

Der var på daværende tidspunkt blandt den danske lovgivende magt en interesse i at den danske årsregnskabslov lignede de internationale regnskabsstandarder vedrørende koncerner. Denne interesse er selvfølgelig omskifteligt når det er folkevalgte politikere og interessen er ikke mulig at påvise.

¹⁴³ Eller den nu gældende internationale regnskabsstandard til den tid.

¹⁴⁴ Bemærkning til L171/2008, 2.4.5

6. Sammenfatning

Nærværende speciale har nu undersøgt overgangen fra IAS 27 (2008) til IFRS 10 (2012) og betydningen for om der skal konsolideres. IAS 27 (2008) havde en kontrolligning med to momenter;

1. beføjelse over finansielle og driftsmæssige beslutninger
2. samt opnåelse af fordele fra enhedens aktiviteter.

Dette var en kontrolligning, hvor der ikke var meget hjælp at hente i forhold til definitioner og præciseringer i standarden. Dette medførte en lang række spørgsmål og kritik af IAS 27 (2008). IAS 27 (2008) var kendetegnet ved det store fokus på "de jure" rettigheder og manglende fokus på "de facto" kontrol af enheden. Yderligere blev der, mens IAS 27 (2008) var gældende, udarbejdet et fortolkningsbidrag for konsolideringen af Special purpose entities, kaldet SIC-12 (2008). SIC-12 (2008) havde derimod fokus på opnåelsen af fordele og muligheder for at påvirke disse. Selvom SIC-12 (2008) blev udarbejdet som et fortolkningsbidrag til IAS 27 (2008), erfarede IASB at mange anså IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008) som to forskellige kontrol modeller; den ene med fokus på især rettigheder og stemme andele, den anden med fokus på en risk/reward tankegang. Dette medførte at IASB påbegyndte arbejdet med at revidere og ultimativt erstatte IAS 27 (2008) og SIC-12 (2008). I første omgang førte det til en opdatering af IAS 27 (2008) vedrørende "de facto" kontrol. Dette skete dog gennem IASB's nyhedsbrev, og ikke en officiel ændring af standarden¹⁴⁵. Det må derfor konkluderes at IAS 27 (2008) samt SIC-12 (2008) må ses som mangelfulde standarder, og i flere tilfælde utilstrækkelige i forhold til de ambitioner der var hos IASB.

I 2008 udkommer de første officielle dokumenter fra IASB om den fremtidige IFRS 10 (2012), dette er et diskussionspapir, "Discussion paper, Preliminary Views on an improved Conceptual Framework for Financial Reporting", som blandt andet omhandlede kontrolmodeller. Diskussionspapiret fortsætter kontrolligningen med to momenter fra IAS 27 (2008). Dette diskussionspapir bliver forløberen til, at der senere samme år, udkommer et Exposure draft, "ED 10 Consolidated Financial Statements". Exposure draftet er det første udkast til IFRS 10 (2012), heri ligger der op til en kontrolligning med tre momenter i stedet for de to momenter tidligere kendt fra IAS 27 (2008). Herunder defineres tre momenter således:

¹⁴⁵ IASB Update, 2005 Oktober.

1. Power,
2. Returns
3. and the link between power and returns.

Dette er en væsentlig ændret kontrolligning, da der nu indføres et tredje moment der skal være opfyldt før der kan konsolideres. Yderligere indarbejdes her "de facto" kontrol, så det nu er muligt både at opnå kontrol af en enhed gennem "de jure" kontrol som vi kendte fra IAS 27 (2008), men også gennem "de facto" kontrol, som indtil videre kun har været kort beskrevet i et nyhedsbrev fra IASB. Den endelige IFRS 10 (2012) udkommer i 2011, og her bibeholdes de tre momenter fra ED 10, dog med mindre sproglige rettelser;

- a. "power over the investee
- b. exposure, or rights, to variable returns from its involvement with the investee
- c. the ability to use its power over the investee to affect the amount of the investor's returns." ¹⁴⁶

IFRS 10 (2012) kommer med en væsentlig udvidet uddybelse og præcisering af relevante faktorer og begreber, samt en forklaring af hvilke momenter der skal vurderes ved principal/agent forhold. Dette må konkluderes at være en væsentlig forbedring sammenholdt med IAS 27 (2008), da den nu har forholdt sig til mange af de problematikker der eksisterede ved IAS 27 (2008). IASB har givet klare præciseringer om hvordan investorer skal forholde sig i forhold til at vurdere deres kontrol af en investeringsenhed. Det kan ikke konkluderes om at IFRS 10 (2012) vil medføre flere eller færre konsolideringer, og det er heller ikke IASB's mål at der skal ske en ændring i antallet af konsolideringer. IASB's fokus er en mere præcis og anvendelig standard. Specialet konkluderer dog at flere af kontrolmomenterne i IFRS 10 (2012) er af bredere definition end tilfældet var ved IAS 27 (2008).

Specialet ønskede at se på effekten af IFRS 10 (2012), grundlaget for specialet blev derfor at analysere de ti største danske koncerners koncernregnskabs ændringer ved implementeringen af IFRS 10 (2012). Otte ud af de ti virksomheder vurderede at IFRS 10 (2012) ikke havde nogen effekt på antallet af konsolideringer eller koncernregnskabet. To virksomheder vurderede og beregnede

¹⁴⁶ IFRS 10 (2012), afsnit 7

en næsten uvæsentlig effekt; Carlsberg og A.P. Møller-Mærsk. Specialet kunne konkludere, at der var en tendens til, blandt de ti største danske koncerner, at vurdere IFRS 10 (2012) ingen effekt havde. Dette må konkluderes at kunne skyldes flere ting, heriblandt kultur. Kvaal & Nobes (2010) kan konkludere at der eksisterer forskellige anvendelser af IFRS'er på tværs af landegrænser. Virksomheder har jf. Kvaal og Nobes, tendens til at vælge det, hvis muligt, som matcher mest med lovgivningen i virksomhedens hjemmehørende land. Dette kan ses på IFRS 10 (2012), hvor vurderingen af relationen nu er blevet endnu mere central for om der skal ske konsolidering. Specialet har yderligere påvist, at der blandt de ti største danske koncerner ikke er oplyst omkring hvilke faktorer der har medført en ændring i koncernstrukturen.

Specialet diskuterede derefter hvilke forventninger der var til IFRS 10 (2012) i fremtiden, og her kunne specialet påvise at en samlet konklusion på IFRS 10 (2012)'s fremtid ville være umulig at understøtte. Der dog i dansk sammenhæng tidligere indført en model der var ens med de internationale regnskabsstandarder.

Overgangen fra IAS 27 (2008) til IFRS 10 (2012) er, med fokus på de ti største danske koncerner, ikke vurderet til at have en (stor) effekt. Dette er sket på trods af at der i udlandet er eksempler på lignende virksomheder hvor effekten har været væsentligt større.

7.0 Litteraturliste

A.P. Møller - Mærsk A/S, 2012. *Annual Report*, s.l.: A.P. Møller - Mærsk A/S.

A.P. Møller - Mærsk A/S, 2013. *Annual Report*, s.l.: A.P. Møller - Mærsk A/S.

BASF, 2013. *Annual Report*, s.l.: BASF.

Berg, M., 2011. *Det selskabsretlige koncernbegreb*, s.l.: Aalborg Universitet.

Carlsberg Group, 2014. *Annual Report*, s.l.: Carlsberg Group.

Coloplast, 2013/14. *Årsrapport*, s.l.: Coloplast.

Control of a subsidiary when the holding is passive (2005).

Control of an entity without holding any equity interest (u.d.).

Danske Bank Group, 2014. *Annual Report*, s.l.: Danske Bank Group.

Deutsche Bank, 2013. *Annual Report*, s.l.: Deutsche Bank.

Direktiv 2013/34/EU (2013).

DONG energy, 2013. *Årsrapport*, s.l.: DONG energy.

DSV, 2014. *Årsrapport*, s.l.: DSV.

EFRAG, 2012. *Endorsement of IFRS 10 Consolidated Financial Statements (IFRS 10), IFRS 11 Joint Arrangements (IFRS 11), IFRS 12 Disclosure of Interests in Other Entities (IFRS 12), IAS 27 Separate Financial Statements (IAS 27 (2011)) and IAS 28 Investments in Associate*, Brussels: European Commission.

Erhvervsstyrelsen, 2020. *Krav til børsnoterede virksomheder og statslige aktieselskaber: Erhvervsstyrelsen*. [Online]

Available at: <https://erhvervsstyrelsen.dk/krav-boersnoterede-virksomheder-og-statslige-aktieselskaber>

Europa Parlamentet og Europa Rådet, 2013. *DIRECTIVE 2013/34/EU*, s.l.: European Union.

European Union, 2002. *Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 1606/2002*.
s.l.:European Union.

F. Salling A/S, 2013. *Årsrapport*, s.l.: F. Salling A/S.

Fedders, J. & Steffensen, H., 2017. *Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder - fra dansk praksis til IFRS*. 4. red. s.l.:Karnov Group Denmark A/S.

Folketinget, 2008. *Forslag til Lov om ændring af årsregnskabsloven, lov om finansiel virksomhed og forskellige andre love*. s.l.:s.n.

Folketinget, 2019. *Årsregnskabsloven*, s.l.: s.n.

Forbes, 2019. *The World's Largest Public Companies*. [Online]

Available at: <https://www.forbes.com/global2000/list/>

FSR, 2011. *God it-skik, FSR*. [Online]

Available at: fsr.dk/Faglige_informationer/Publikationer/Publikationer-liste/god-it-skik

IASB, 2005. Control under IAS 27 Consolidated and. *IASB Update*, oktober, p. 2.

IASB, 2005. Control under IAS 27 Consolidated and Separate Financial Statements. *IASB Update*, oktober, p. 2.

IASB, 2008. *Discussion Paper; Preliminary Views on an improved Conceptual Framework for Financial Reporting*, s.l.: IASB.

IASB, 2008. *Exposure Draft 10: Consolidated Financial Statements*, s.l.: IASB.

IASB, 2008. *International Accounting Standard 27; Consolidated and separate financial statements*, s.l.: European Union.

IASB, 2008. *SIC Interpretation 12; Consolidation - Special Purpose Entities*, s.l.: European Union.

IASB, 2010. *Staff draft; IFRS X Consolidated Financial Statements*, s.l.: IASB.

IASB, 2012. *International Financial Reporting Standard 10: Consolidated Financial Statements*, s.l.: European Union.

IASB, 2012. *International Financial Reporting Standard 11: Joint Arrangements*, s.l.: European Union.

IASB, 2012. *International Financial Reporting Standard 12: Disclosure of Interests in Other Entities*, s.l.: European Union.

IASB, 2012. *International Financial Reporting Standard 13: Fair Value Measurement*, s.l.: European Union.

IASB, 2017. *IASB Agenda Paper 23B*, s.l.: IASB.

Jyske Bank, 2014. *Årsrapport*, s.l.: Jyske Bank.

Kaplan, R. S. & Atkinson, A. A., 1998. *Advanced Management Accounting*. 3. red. s.l.: Prentice Hall.

Kvaal, E. & Nobes, C., 2010. International differences in IFRS policy choice: A research note. *Accounting and Business Research*, 40(2), p. 173.

Linde Group, 2013. *Q1 Report*, s.l.: Linde Group.

Møller, P. F., 2017. *Introduktion til Koncernregnskaber*. 13. red. København: Gjellerup/Gads Forlag.

Novo Nordisk, 2013. *Årsrapport*, s.l.: Novo Nordisk.

Novozymes Group, 2013. *Annual Report*, s.l.: Novozymes Group.

Pedersen, S. F., 2017. Lars Larsens fond endelig godkendt. *Berlingske*, 31 Januar.

Søgaard, G., 2015. *Koncernbegreber i Regnskabs- og selskabsretten*, Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Vestas Wind Systems, 2012. *Årsrapport*, s.l.: Vestas Wind Systems.

Vestas Wind Systems, 2013. *Årsrapport*, s.l.: Vestas Wind Systems.

Werlauff, E. & Hansen, L., 2016. *Den juridiske metode*. 1. red. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

8.0 Bilag

8.1 Bilag 1; Møller Mærsk Årsrapport 2013 Note 31:

31 Effect of changes in accounting policy on consolidated balance sheet

	31 December	1 January
	2012	2012
Intangible assets	-6,230	-2,408
Ships, rigs, containers, etc.	-3,774	-3,911
Production facilities and equipment, etc.	-4,630	-2,482
Land and buildings	-1,487	-1,658
Construction work in progress and payment on account	-3,358	-2,405
Property, plant and equipment	-13,249	-10,456
Investments in joint ventures	11,381	6,908
Investments in associated companies	-2	-1
Other equity investments	-	-
Derivatives	-	-1
Pensions, net assets	-	-
Other receivables	-102	347
Financial non-current assets	11,277	7,253
Deferred tax	-481	-450
Total non-current assets	-8,683	-6,061
Inventories	-173	-149
Trade receivables	-494	-204
Tax receivables	-31	-27
Derivatives	-1	-1
Other receivables	-170	-170
Prepayments	-89	-80
Receivables, etc.	-785	-482
Securities	-	-1
Cash and bank balances	-1,341	-1,082
Assets held for sale	-11	-615
Total current assets	-2,310	-2,329
Total assets	-10,993	-8,390

	31 December	1 January
	2012	2012
Share capital	-	-
Reserves	-	-
Proposed dividend for distribution	-	-
Equity attributable to A.P. Møller - Mærsk A/S	-	-
Non-controlling interests	-5	-7
Total equity	-5	-7
Borrowings, non-current	-7,112	-5,955
Pensions and similar obligations	-	-1
Provisions	-63	-48
Derivatives	-131	-104
Deferred tax	-1,371	-315
Other payables	-123	-117
Other non-current liabilities	-1,688	-585
Total non-current liabilities	-8,800	-6,540
Borrowings, current	-975	-939
Provisions	109	52
Trade payables	-864	-490
Tax payables	-167	-68
Derivatives	-24	-46
Other payables	-242	-169
Deferred income	-9	38
Other current liabilities	-1,197	-683
Liabilities associated with assets held for sale	-16	-221
Total current liabilities	-2,188	-1,843
Total liabilities	-10,988	-8,383
Total equity and liabilities	-10,993	-8,390

8.2 Bilag 2; Carlsberg Annual Report 2014, Section 9.2

IMPACT ON THE INCOME STATEMENT

DKK million	2013 Reported	2013 Restated
Net revenue	66,552	64,350
Cost of sales	-33,622	-32,423
Gross profit	32,930	31,927
Sales and distribution expenses	-18,717	-18,181
Administrative expenses	-4,502	-4,415
Other operating activities, net	17	22
Share of profit after tax, associates and joint ventures	116	370
Operating profit before special items	9,844	9,723
Special items, net	-466	-435
Financial income	721	717
Financial expenses	-2,254	-2,223
Profit before tax	7,845	7,782
Corporation tax	-1,894	-1,833
Consolidated profit	5,951	5,949

IMPACT ON THE STATEMENT OF CASH FLOWS

DKK million	2013 Reported	2013 Restated
Operating profit before depreciation, amortisation and impairment losses	13,833	13,592
Cash flow from operating activities	9,083	8,142
Total operational investments	-6,125	-5,385
Free operating cash flow	2,958	2,757
Cash flow from investing activities	-8,857	-8,012
Free cash flow	226	130
Cash flow from financing activities	-1,778	-1,729
Net cash flow	-1,552	-1,599

IMPACT ON THE STATEMENT OF FINANCIAL POSITION

DKK million	2013 Reported	2013 Restated
Assets		
Total non-current assets	133,393	132,924
Total current assets	20,061	19,384
Total assets	153,454	152,308
Equity and liabilities		
Equity, shareholders in Carlsberg A/S	67,811	67,811
Non-controlling interests	3,203	3,190
Total equity	71,014	71,001
Total non-current liabilities	47,176	46,668
Total current liabilities	35,264	34,639
Total equity and liabilities	153,454	152,308